

Leto XIX. Stev. 38
 DIREKTOR »BORBE«
 VLADKO BEGOVIČ
 GLAVNI IN ODGOVORNI
 UREDNIK
 IVAN SIBL
 UREJA UREDNIŠKI ODBOR
 List izhaja vsak dan razen
 petka. — Cens 10 dinarjev

Ljudska

BORBA

GLASILO ZVEZE
 KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
 USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
 1934 * MED NARODNOSVO-
 BODILNO BORBO JE IZHA-
 JALA KOT 16-DNEVNIK IN
 TEDNIK, OD OSVOBODITVE
 DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
 NIK, NATO PA KOT TEDNIK
 * OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
 KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

ČETRTI TEDEN BERLINSKIH RAZGOVOROV

V četrtek konec konference

Kljub nadaljnjim zahodnim koncesijam o avstrijski državni pogodbi vztraja Molotov pri nevtralizaciji Avstrije in njeni okupaciji do nemške mirovne pogodbe

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

Berlin, 14. febr. Danes sta še Eden in Dulles privolila v sovjetsko formulacijo zadnjih pet določb načrta o avstrijski državni pogodbi, ki naj bi jo po Dullesovi zahtevi podpisali v četrtek. Tudi Figl, ki se je udeležil današnjega popoldanskega sestanka, je govoril predlogih o okupaciji dežele do nemške mirovne pogodbe in o nevtralizaciji Avstrije, pogojno pa je pristal na ločeno rešitev tržaškega vprašanja, če se ta doseže v okviru Varnostnega sveta OZN. Ob zaključku današnje seje so sklenili, da bo v četrtek zadnji sestanek konference.

Cprav je torej Zahod privo-
 lil v celotni načrt avstrijske
 državne pogodbe iz leta 1949 z
 vsemi sovjetskimi amandmani
 vred, Avstrija pa še zmeraj ne
 more računati na svojo neodvis-
 nost in suverenost. Molotov je
 postavil nove pogoje, nesprejem-
 livo za Avstrijo in za Zahod in
 je kategorično vztrajal pri njih:
 1. da se avstrijsko vprašanje ve-
 že na nemško, 2. da se Avstrija
 izloči iz zahodnoevropskega
 obrambnega sistema, 3. da se ne
 zaplete v zveze proti deželam, ki
 so se v zadnji vojni borile proti
 Nemčiji, 4. da se okupacijske sile
 umaknejo zgolj z Dunaja, v ostali
 deželi pa ostanejo do mirovne
 pogodbe z Nemčijo, 5. da se av-
 strijsko vprašanje pogojno le še
 reši v Varnostni svet OZN, v smi-
 slu teh sovjetskih pogojev naj bi
 se spremenile določbe doslej že
 dogovorjenega načrta o avstrijski
 državni pogodbi.

Avstrijski zunanji minister je
 gladko odklonil okupacije dežele
 po sklenitvi državne pogodbe,
 glede ostalih pogojev pa je dejal,
 da nima za njih sprejem nikakih
 pristojnih. Zahodni mis-
 trski so ostro kritizirali sovjets-
 ko nepopustljivost tudi ne glede
 na navidezno koncesijo Molotova

v tržaškem vprašanju. Molotov
 pa ni odnehal. V svoj zagovor se
 je poslužil tudi zadnje ameriške
 pogodbe s Francosko Španijo o
 ameriških vojaških oporiščih na
 španskih tleh. Nadaljnja okupa-
 cija dežele, je celo cinično dejal,
 za Avstrijo ne pomeni nikakih
 stvarnih težav. Nazadnje se je
 povrnil k svoji prvotni kupčijski
 ponudbi za sporazum pod pogo-

Ob robu konference

Berlin, 14. febr. (AFP). Nocoj
 je bil avstrijski zunanji minister
 na večerji pri Bidaultu. V sredo
 bo v gosteh pri Molotovu, ki je
 za tedaj povabil v goste tudi
 Edena, Bidaulta in Dullesa.

Iz vrst ameriške delegacije
 izhaja vest, da bo Dulles po kon-
 ferenci odpotoval v Bonn, kjer
 se bo sestal z Adenauerjem in z
 njim preresel rezultate konfe-
 rence.

Kar pa se tiče razgovorov o
 mednarodni ustanovi za uporabo
 atomske energije v miroljubne
 namene, sodijo v Berlinu, da bo
 ta Dulles in Molotov prišla tako
 daleč, da se bodo po konferenci
 lahko pričela neposredna pogaja-
 nja za izvedbo Eisenhowerjevega
 načrta.

jem, da se Zahod odreče evrop-
 ski obrambni skupnosti.

Priznati je treba, da so za-
 hodne delegacije v mnogem
 popustile SZ. Posebnega pomena
 je bila njihova davi posebej do-
 govorena dokončna privolitev v
 doslej zavračane sovjetske for-
 mulacije poslednjih pet členov
 avstrijske državne pogodbe, ki se
 o njih doslej že vsa zadnja leta
 ni bilo mogoče sporazumeti. So-
 vjetska zveza pa ureditve avstrijs-
 kega vprašanja očitno ne mara.
 Cprav se bodo do četrta še en-
 krat pogovorili o avstrijskem
 vprašanju in bo Figl obrazložil
 tudi avstrijsko stališče o sovjets-
 ki zahtevi glede nevtralizacije
 dežele, nihče ne pričakuje, da se
 bo položaj dotlej kaj izboljšal.

Jutri bodo imeli v Berlinu dve
 seji in sicer spet v sovjetskem
 poslaništvu v vzhodnem delu me-
 sta. Dopoldne, ko bo sestanek
 tajen, bodo govorili o konferenci
 petih. Kaže, da bo le v tej stvari
 nemara dosežen nek konkretni
 rezultat, tako da je pričakovati,
 da bo do konference prišlo, kol-
 likor se bo ta omejila na azijska
 vprašanja. Tako bo konferenca,
 ki naj bi rešila evropska vpra-
 šanja, obrodila, kakor kaže, nekaj
 sadov v — Aziji.

Popoldne bodo nadaljevali obr-
 avnavo nemškega vprašanja.
 Edino, kar si je v tej stvari obe-
 tati, je nemara normalizacija se-
 danjega stanja v Nemčiji, modus
 vivendi v statusu quo.

Do četrta naj bi se še enkrat
 posebej sestala tudi Dulles in
 Molotov zaradi vprašanja atom-
 ske energije. O tem sta doslej v
 Berlinu trikrat govorila in je bil,
 kakor pravijo, dosežen nek na-
 predek v proceduri za razgovore

o Eisenhowerjevem načrtu o
 mednarodni atomski ustanovi za
 uporabo atomske energije v mi-
 roljubne namene.

Jože Smole

Nenapadalni pakt

namesto kolektivnega varnostnega
 sistema
 Berlin, 14. febr. (Tanjug). Kakor
 zatrjujejo v zahodnih krogih,
 nameravajo Eden, Bidault in Dul-
 les pred zaključkom konference
 predložiti Molotovu nenapadalni
 pakt v zameno za sovjetski načrt
 o evropskem kolektivnem
 varnostnem sistemu. Pakt naj bi
 se opiral na atlantski pakt in
 evropsko obrambno skupnost. Na
 ta način naj bi se ZDA in Angli-
 ja ne izločile iz evropskega
 obrambnega sistema, hkrati pa
 naj bi se pomirile sovjetske var-
 nostne skrbi.

Tržaški tisk protestira

zaradi poskusov Molotova, ki povezuje avstrijski
 problem s Trstom in Nemčijo

Trst, 14. febr. Poskus sovjetskega
 zunanje ministra Molotova, da bi
 na berlinski konferenci povezal
 rešitev avstrijskega problema s
 problemi Trsta in Nemčije, je še
 vnaprej predmet občirnih komentarjev
 lokalnih listov.

»Tržaško vprašanje, piše danes
 Primorski dnevnik, je v prvi
 vrsti vprašanje samih Tržčanov.
 Vprašanje skupnega življenja
 obeh tukajšnjih narodov in vpra-
 šanje gospodarskih odnosov, ki
 temeljijo v prvi vrsti v tesni po-
 vezanosti mesta z zaledjem. Samo
 v tem okviru je lahko in se mora
 rešiti to vprašanje, če hočemo to
 stvarno imenovati rešitev, nika-
 kor pa ne kominformovska pro-
 cedura za priključitev celotnega
 STO Italiji. V nobenem primeru
 ne moremo privoliti, da bi bili še
 enkrat menjalni drobiž med ve-
 likimi državami v ponovni deli-
 tivni sveta na interesne sfere.
 Prav v tem smislu je postavil Mo-
 lotov tržaško vprašanje pred ber-
 linsko konferenco, čeprav ime na-
 šega mesta ni na njenem dnevnem
 reduku.

Ko komentira isti problem, ne-
 odvisni »Corriere di Trieste« davi
 ugotavlja, da so v Evropi tri ne-
 ugotavljana vprašanja: nemško, av-
 strijsko in tržaško, ki ga ministri
 štirih velisil obravnavajo že deset
 let, vendar njihova stališča one-

mogočajo, da bi regulirali te pro-
 bleme v bližnji prihodnosti. Na
 koncu časniki pravi, da je tržaško
 in avstrijsko vprašanje lažje re-
 šiti kakor nemško.

Indijsko-pakistanski odnosi

New Delhi, 14. febr. (Tanjug).
 Indijski politični krogi se v glav-
 nem strinjajo z mnenjem tujih
 opazovalcev, ki pričakujejo na-
 daljnje poslabšanje indijsko-
 pakistanskih odnosov v prihod-
 nih mesecih.

Cprav so znaki jasni, poudar-
 jajo indijski politični krogi, in-
 dijsko zunanje ministrstvo ne
 vidi trenutno nobene možnosti,
 da bi preprečilo potek dogodkov
 ali ublažilo njihove posledice. Na
 obeh straneh rastejo dvomi v
 iskrenost in dobrosamernost po-
 litike druge države.

New Delhi, 14. febr. (AFP). —
 Informacije po odhodu ameriške
 vojne misije v Pakistan potrjuje
 vojno upravičenost mnenja, ki se
 je izkristaliziralo v uradnih kro-
 gih v zvezi z verodostojnostjo
 prvih informacij. Ob tej prilož-
 nosti v uradnih indijskih kro-
 gih pravijo, da Indija »nima kaj do-
 dati, niti odvzeti od tistega, kar
 je rekla doslej o morebitnem
 paktu«.

DELO SKUPŠČINSKIH ODBOROV

Odbora za proračun sta začela obravnavati osnutek zakona o proračunih

Izdatkov za narodno obrambo ne moremo jemati enostransko kot izdatke v ne-
 gospodarske namene, ker gre velik del teh sredstev za graditev cest, novih
 podjetij itd., kar koristi našemu gospodarstvu in dvigu standarda

Včeraj dopoldne sta odbora za
 proračun Zveznega sveta in Zbo-
 ra proizvajalcev Zvezne ljudske
 skupščine nadaljevala svoje delo.
 Na skupni seji, ki ji je predsed-
 oval Mitar Bakić, so začeli obr-
 avnavati osnutek zakona o pra-
 računih v podrobnosti. Prvih
 nekaj členov osnutka zakona, na-
 našajočih se na glavne določbe,
 so sprejeli brez večjih sprememb.
 Daljša razprava se je razvila sa-
 mo o členu 3, ki pravi, da se iz-
 datki v vsakem proračunu dele
 na izdatke za gospodarstvo in iz-
 datke za administracijo, v zvez-
 nem proračunu pa tudi na izdatke
 za narodno obrambo.

Ze v načelni razpravi je bilo
 sproženo to vprašanje s čisto ter-
 minološke strani. Nekateri poslan-
 ci so namreč menili, da bi bilo
 treba izdatke za socialno politiko,
 zdravstveno službo in prosveto iz-
 ločiti iz izdatkov za administra-
 cijo v širšem smislu. Sklenili so,
 naj strokovnjaki iz državnega
 tajništva za splošne zadeve in
 proračun v tem duhu predložijo
 odboroma novo formulacijo.

Ljudski poslanec Mitar Bakić
 je v zvezi s tem členom zakon-
 skega osnutka omenil, da izdatki
 za narodno obrambo ne more-
 mo jemati enostransko kot iz-
 datke v ne-gospodarske namene,
 ker gre velik del teh sredstev za
 graditev cest, novih podjetij in v
 druge panoge, ki v celoti pome-
 nijo pospeševanje gospodarstva in
 družbenega standarda sploh. S
 tem je sprožil razpravo o tem, ali
 je to vprašanje termina ali vpra-
 šanje proračuna.

Nekateri poslanci so menili, da
 bi bilo treba tako imenovane go-
 spodarske izdatke ločiti iz izdat-
 kov za narodno obrambo, ker po-
 slujejo vojna podjetja po gospo-
 darskem računu in imajo svoje
 družbene obveznosti kakor vsa
 ostala, znatno pa celo proizvajajo
 za trg. Clani odbora so se spo-
 razumeli, da je to vendarle vpra-
 šanje proračuna in da se bodo
 lahko na dokončno stališče postavi-
 li na podlagi sestave izdatkov o
 katerih bo najbrž pred skupščin-
 skimi odbori govoril predstavnik
 državnega tajništva za narodno

obrambo na eni prihodnjih sej.
 V razpravi o tem, kateri iz-
 datki sodijo med izdatke za ad-
 ministracijo (v širšem smislu), je
 ljudski poslanec Nikola Kotle na-
 čel vprašanje sredstev za izobrazbo
 delavcev, za ustanavljanje del-
 lavskih šol in delavskih univerz
 ter poudaril, da je glede na že-
 dalje večjo vlogo delavskega sam-
 oupravljanja v gospodarstvu to
 vprašanje zelo važno. Clani od-
 borov pa so se postavili na stali-
 šče, da so ta sredstva zapodena
 v izdatkih, predvidenih za pro-
 sveto in kulturo, in da jih z zakon-
 nom ni treba posebej formulirati.

Na večerjšnji seji so v raz-
 pravi o prvih členih osnutka za-
 kona o proračunih sodelovali med
 drugimi ljudski poslanci Nikola
 Jakić, Raja Nedeljković, Mihajlo
 Apostolski, Edo Jardaš, Josip Kolar
 in Novak Mastilović ter po-
 verjeniki Zveznega izvršnega sve-
 ta Štrahinja Dakić, Nikola Balog
 in Dušan Lombar, ki so odgovar-
 jali na vprašanja ljudskih poslan-
 cev ter pojasnjevali posamezne
 člene in formulacije.

IZJAVA VELEPOSLANIKA FLRJ DR. MLADENA IVEKOVIČA

Brez vmešavanja tretjega

je možna rešitev tržaškega vprašanja, ne pa s povezovanjem avstrijske državne
 pogodbe, kakor predlaga sovjetski zunanji minister Molotov

Berlin, 14. febr. (Tanjug). —
 Opazovalec jugoslovanske vlade
 na konferenci štirih, veleposlanik
 dr. Mladen Iveković je podal svo-
 berlinske konference, zlasti o se-
 danji razpravi o avstrijskem
 vprašanju.

Na vprašanje, kako gleda na
 zahtevo Molotova, je veleposlanik
 Iveković odgovoril: »Na berlinsko-
 medsebojno povezavo vprašanja,
 zvezi, iz direktini medsebojni
 ve, da bi dosegli sporazum glede
 nekaterih konkretnih vprašanj,
 ki so že dolgo zreli, da bi jih
 definitivno rešili. Sovjetski pred-
 ne pogodbe iz avstrijske držav-
 nje vprašanja, potem tudi z vpraša-
 njem Trsta, je nesprejemljiv z
 to da neodvisnosti in državne
 suverenosti, pri čemer je zainte-
 resna vlada FLRJ. Ta predlog
 Avstrije podaljšali ad calendar
 arecas. S tem razbijajo nade
 svobodoljubnih narodov, da bi
 avstrijska konferenca glede av-
 strijske državne pogodbe privedla
 do pozitivnih rezultatov, kar bi

samo po sebi predstavljalo po-
 memben prispevek k zmanjšanju
 napetosti in okrepitvi miru.«

Na vprašanje, kako gleda na
 zahteve, ki jih je na konferenci
 štirih podala avstrijska delega-
 cija, je opazovalec jugoslovanske
 vlade Iveković odgovoril:

»Vlada FLRJ s svoje strani
 vsestransko podpira upravičene
 zahteve avstrijske vlade in njene
 delegacije na berlinski konferen-
 ci; zato v celoti sprejema njene
 argumente.«

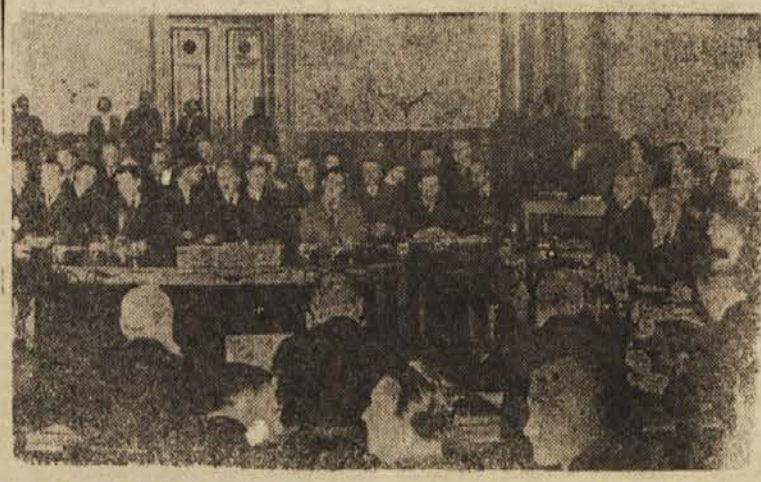
V odgovoru na vprašanje, kaj
 misli o predlogu sovjetskega zu-
 nanjega ministra Molotova, ki je
 log o povezavi vprašanja z av-
 strijskim vprašanjem, je Iveković
 odgovoril: »Kar se posebej tiče pove-
 zave vprašanja Trsta z vpraša-
 njem avstrijske državne pogodbe,
 je znano, da je vlada FLRJ prej
 z vrnila take namene sovjetske
 vlade. Glede tega njeno stališče
 ni spremenjeno niti v zvezi z
 razgovori na berlinski konferenci
 štirih. Pogojno povezovanje av-
 strijske državne pogodbe z re-
 šitvijo tržaškega vprašanja samo
 vnaša nove težave pri izpopol-
 njevanju težnjav avstrijskega na-
 roda, da bi dosegel svobodo in

državno neodvisnost, hkrati pa
 ne daje nikakršnega konstruktiv-
 nega predloga za rešitev tržaškega
 vprašanja. Sploh pa jugoslo-
 vanska vlada še nadalje stoji na
 stališču — je nadaljeval dr. I-
 veković — da je rešitev tržaškega
 vprašanja možna in zaželena v
 neposrednem sporazumu med
 FLRJ in Italijo, brez vmešavanja
 tretjega...«

»Konferenca štirih ministrov
 še traja«, je dejal veleposlanik
 dr. Iveković, ko je odgovarjal na
 vprašanje, kakšne so po njego-
 vem mnenju možnosti za to kon-
 ferenco. »Ni treba izgubljati nad,
 da bo le prišlo do zblizanja gle-
 dišč tako glede avstrijskega vpra-
 šanja, kakor tudi drugih vpra-
 šanj, ki so na dnevnem redu ber-
 linske konference.«

Sprejem pri Ivekoviću

Berlin, 14. febr. (Tanjug). Ju-
 goslovanski opazovalec na berlinski
 konferenci veleposlanik dr.
 Iveković je priredil danes v po-
 sloppu jugoslovanske vojaške
 misije v Berlinu sprejem za
 novinarje in druge predstavnike
 berlinskega javnega življenja. —
 Sprejem je minil v prisrčnih
 razgovorih.

Prejtnji leden so se zunanji ministri zbirali v zahodnem Berlinu

Vremensko poročilo
 Meteorološke službe LRS
 Stanje dne 14. febr. ob 7 zjutraj:
 Depresija nad južnim britanskim
 polotopom se hitro polni medtem ko se
 povišanja v zahodnem Sredozemlju
 povišanja v pomikajo počasi proti
 severu. Njene struje pa dovajajo v
 naše kraje še nadalje tople in vlažne
 mase. V Sloveniji je bilo ob
 10 uri oblačno in zamegleno vreme
 z rahlim pršenjem na Gorenjskem
 vzhodni deli pa suho. Temperatura
 vzhodni deli od -1 do 2°C, v zahodni
 deli pa od 3 do -4°C.
 Napoved za ponedeljek, 15. febr.:
 oblačno in zamegleno vreme s snež-
 nico ali padavinami, na Primorskem del
 snežna burja. Temperatura brez bi-
 ometov izboljšanje. Proti sredini tedna
 bo izboljšanje in ponoven pa-
 des temperature.
 Snežne razmere ob 7. uri zjutraj:
 na 48 cm, Jesenke 23, Novi mesto
 20, Maribor 25, Celje 23, Slovenj
 20, Ljubljana 20, Murska So-
 bota 17 cm. Povsod je južen sneg.

Prvi uspehi

Naša javnost že več dni z velikim zanimanjem spremlja obravnavanje osnutka družbenega plana za l. 1954 v odborih za narodno gospodarstvo obeh svetov Zvezne ljudske skupščine. Zanimanje je na eni strani posledica pomena in važnosti plana, ki naj določijo glavne smernice našega gospodarskega razvoja v letošnjem letu, na drugi pa je bila to tudi preizkušnja prve seje novih teles Zvezne ljudske skupščine, skupščinskih odborov in novega javnega načina obravnavanja za skupnost tako važnih prapravanj. Mirno lahko rečemo, da smo v prvem in drugem primeru dosegli uspeh.

Dosedanje obravnavanje je pokazalo, da je osnutek družbenega plana za l. 1954 v osnovi dober. Predvsem zato, ker je realen, ker se naslanja na naše gospodarske možnosti v letošnjem letu in na dejanski gospodarski položaj. Razen tega je iz njega jasno videti našo gospodarsko politiko ter posamezne važne naloge in probleme, ki omogočajo razpravo o skupščini in samoupravi. Ko bo plan dokončno sprejet, bo omogočil podjetje, da se bodo znašli v naši gospodarski politiki. Osnutek plana tudi uspešno spravlja v mejah realnih možnosti v sklad svoje postavke z našim gospodarskim sistemom. Plan usmerja gospodarstvo, daje pa mu tudi dokaj prosto gibanje. Razen tega ustvarja pogoje, da bodo tudi zmogljivosti bolje izkoriščali, da bodo poudarili delovno storilnost in proizvodnjo, da bodo investicijska sredstva bolj ekonomično uporabljali in povečali izvoz.

Seveda je bilo slišati tudi kritične pripombe k osnutku plana, in sicer zelo konstruktivne. Pričevali smo si najti možnosti, da bi čim uspešneje uredili posamezna vprašanja iz plana in posamezne njegove postavke. Vse te pripombe so se naslanjale na celotnost pogojev in možnosti našega gospodarstva, na iskanje najboljših rešitev v okviru naših možnosti.

Treba je omeniti, da smo slišali tudi kritične pripombe, izvirajoče iz gledišča posameznih gospodarskih panog ali postavk iz osnutka plana. V tem je bila njihova slaba stran, ker so ta gledišča abstraktna, ločena od naših možnosti. Posamezne kritične pripombe, gledane ločeno, so sicer upravičene. Na primer dati bi morali več sredstev za kmetijstvo in promet, za standard in pasivne kraje itd. Toda vprašati se moramo, kakšne so naše možnosti? Če jih pogledamo realno, se vsiljuje sklep, da so te pripombe samo lepe želje brez stvarne podlage. Naš narodni dohodek je namreč določen, ima svoje meje. Standard moramo obdržati. Izdatki za ljudsko vojsko niso sporni. Izdatki za socialno zavarovanje v planu ne moremo spreminjati, ker so vezani na veljavne predpise. Tudi za investicije določenih sredstev ne moremo zmanjšati. Dograditi moramo objekte, v katere smo investirali že milijarde in ki morajo začeti obratovati. Bistvene spremembe v sestavi plana torej niso možne. In prav iz tega sledi, da so bile te osamljene pripombe neupravičene. Vsekakor pa je treba poudariti dejstvo, da je bila razprava o osnutku družbenega plana na splošno doslej konstruktivna, oestranska in temeljita, k čemur je osekakor znatno pripomoglo obsežno gradivo in dokumentacija, ki jo je pripravil Zavod za planiranje.

Posebno pa je treba poudariti uspeh, ki so ga skupščinski odbori za narodno gospodarstvo dosegli v tem kratkem času v metodi svojega dela. To hkrati potrjuje raznovrstnost in resnost obravnavanja problema našega gospodarstva v zvezi s planom. Zadostuje omeniti samo nekaj sklepov odborov, da nam bo to bolj razumljivo. Na skupnih sejah so sklenili, da bodo podrobneje obravnavali predvideno raven cen in njihovo naraščanje, kredite in ostala finančna vprašanja, položaj na obračunskem mestu v zvezi z deviznimi in finančnimi problemi glede uvoza, bilanco proizvodnje električne energije, sedanjo in perspektivno, uspehe natečajev za investicijske kredite in v tej zvezi sprožena vprašanja. Podrobneje bodo obravnavali tudi vprašanje, kako novi instrumenti optično na podjetja in komunite, obravnavali bodo pomoč zaostalim krajem v obliki dotacij, vprašanje zunanje trgovine in zunanjih dolgov, izkoriščanje zmogljivosti in še nekatera vprašanja iz osnutka plana. Zato so sklenili pripraviti gradivo ali pa poslušati mnenje predstavnikov Zavoda za planiranje, Narodne banke, ekonomskega oddelka tajništva za zunanje zadeve, predstavnike naprednejših kmetijskih podjetij, industrijske zbornice itd.

Obravnavanje osnutka družbenega plana v skupščinskih odborih bo naši javnosti omogočilo, da se seznanijo z glavnimi postavkami in težavami, ki nas čakajo, ter da dobi vpogled v perspektivo našega nadaljnjega razvoja. Te priprave tudi omogočajo ljudskim poslancem na terenu, da se po posvetovanju z volilci postavijo na stališče o posameznih vprašanjih družbenega plana. Vsa ta dejavnost in oestranske priprave bodo olajšale tudi delo Skupščine, ko bo na plenarnih sejah obravnavala osnutek družbenega plana.

Začetek obravnavanja osnutka družbenega plana v odborih za narodno gospodarstvo obeh domov Zvezne ljudske skupščine pomeni tudi začetek funkcioniranja dograjene mehanizma Zvezne ljudske skupščine. Sodeč po prvih uspehih lahko mirno rečemo, da je bil ta začetek dokaj dober.

T. Popovski

Golobi-pismošče bodo nosili pozdrave Titu

Zveza rejcev golobov pismošče je sklenila, da bo letos organizirala pošiljanje pozdravov tovarišu Titu za njegov rojstni dan z golobi pismošči. Izdelali so že načrt te štafete. Golobe bodo odleteli z Reke proti Mariboru, Ljubljani in Kranju, potem pa iz Zagreba, Bjelovara, Osijek, Subotice, Kikinde, Zrenjanina in Novega Sada v Beograd. Nosili bodo čestitke k rojstnemu dnevu tov. Titu od Ohrida, prek Skoplja in Niša. Pozdrave in čestitke bodo prenašali tako, da bodo rejci iz enega mesta poslali svoje golobe v sosednje mesto, kjer bodo prevzeli štafeto in se z njo vrnili. V bližini Beograda bodo štafeto prevzeli golobje pismošče iz Belega dvora.

Priprave na štafeto golobov pismošče so se začele že v vseh sekcijah rejcev. Zagrebško društvo rejcev golobov pismošče je pripravilo tudi načrt treniranja. V marcu se bodo začeli zagrebški golobi trenirati v letanju najprej do 20, potem do 50 km in nazadnje še na večje daljave. V štafeti po počastitve rojstnega dne tovariša Tita bo sodelovalo kakih 1000 golobov pismošče.

Naprej, k bolj gospodarskim oblikam delavskega upravljanja

Z letne konference organizacije Zveze komunistov v Litostroju

Ljubljana, 14. febr.

Danes je bila v ljubljanskem »Litostroju« redna letna konferenca osnovne organizacije Zveze komunistov, ki je z žgočo, toda zdravilno kritičnostjo ocenila delo komunistov v kolektivu. Konference so se udeležili tudi sekretar CK ZKS Miha Marinko, sekretar Mestnega komiteja ZKS Vlado Krivic in član CK ZKS Ivan Novak-Očka. Sekretar tovarniškega komiteja Zveze komunistov v Litostroju, Rudi Jezeršek, se je v svojem uvodnem poročilu pomudil zlasti pri problemu delavskega upravljanja ter delu sindikalne organizacije v podjetju, pri čemer je posebno poudaril nekatere pomanjkljivosti.

Med drugim je tov. sekretar dejal, da je v delu političnih organizacij v podjetju še vedno moč opaziti birokratski odnos do nekaterih problemov. Tako se na primer posamezniki bore proti nekaterim strokovnjakom, namesto da bi kritizirali le politične in gospodarske napake posameznih strokovnjakov. Pri nekaterih članih kolektiva se opaža anarhično pojmovanje demokracije in slab odnos do ljudske imovine, kar kažejo malverzacije (v zvezi s pogodbenim delom, o čemer smo v našem listu že pisali — op. p.), ki so se v podjetju dogodile prejšnje leto. V te malverzacije se je zapletel celo član tovarniškega komiteja in predsednik upravnega odbora Jože Mihelj. Tovarniški komite se nekaj časa ni dovolj odločno spoprijel s temi hudimi nepravilnostmi, vendar pa je kasneje tov. Mihlja izključil iz komiteja in iz članstva Zveze komunistov. Odločni in dosledni pa so se pri razkrinkavanju nepravilnosti v zvezi s pogodbenim delom izkazali komunisti tehničnega odseka, ki jih je tov. sekretar zato postavil za zgled drugim.

Ko je tov. Jezeršek govoril o posledicah Djilasovih člankov, je dejal, da so se težnje v teh člankih razveselili le nekateri neaktivni člani Zveze komunistov, češ da odsej ne bo več treba delati, medtem ko aktivnim komunistom ti članki niso šli v račun.

Sindikati zaznamuje v svojem delu napredek, kar so pokazali tudi občni zbori podružnic v tovarni, razen dveh, ki sta bila slabša. Vendar je delo sindikalne organizacije sem in tja še precej praktičnosti.

Delavski sveti in upravni odbor podjetja sta bila nekoliko uspešnejša kakor predlanskim, ker sta začela somestnoje nastopati. Toda nekateri člani delavskega sveta še ne sodelujejo dovolj s svojimi volilci ter se pojasnjevanje zato večinoma konča s tem, da se sklepi delavskega sveta objavijo na razglasnih deskah.

PREDLOG SINDIKATA: V OBRATIH NAJ SE OSNUJEJO ODBORI DELAVSKEGA SVETA

Tov. Janez Barlič je konferenci pojasnil predlog sindikalne organizacije, po katerem naj bi delavski svet osnoval v vseh večjih obratih svoje odbore, v katerih bi delovali člani delavskega sveta. Ti odbori bi sklicevali sestanke članov delavskega sveta z njihovimi volilci, imeli pa bi tudi pravico zahtevati sklicanje seje delavskega sveta. Člani delavskega sveta naj bi na sestankih, ki bi jih sklicevali odbori, redno poročali, o čem je razpravljal delavski svet na seji. Odbori bi zainteresirali vse delavce za sodelovanje pri upravljanju podjetja.

primeru nastala nekakšna uprava v upravi. Tov. Vipotnik je tudi predlagal, naj bi študirali metode dela delavskih svetov v drugih podjetjih, ki so prišli v svojem razvoju dalj, kakor litostroj-ski delavski svet.

Tov. Hariš je navedel nekaj primerov, ki kažejo, da so posamezniki dušili sicer konstruktivno toda nekaterim nezaželeno kritiko, hkrati pa je dejal, da bi bilo res bolje, če bi namesto nekaterih izletov v inozemstvo privedli ekscurzije v druga podjetja, kjer bi študirali delavsko upravljanje.

V razpravi, ki je bila v glavnem zelo plodna, se je oglasil k besedi tudi predsednik Izvršnega komiteja CK ZKS tovariš Miha Marinko. M. Z.

DELAVSKI SVET SE VEDNO LE POVRŠNO POZNA NEKATERE PROBLEME

Tov. Ela Ostanek je v svoji razpravi dejala, da seje delavskega sveta v podjetju večkrat niso dobro pripravljene, da delavski svet nekaterih problemov ne obdeluje s prave plati in da večkrat glasuje mehanično. Nekateri probleme (n. pr. izvoz in uvoz) delavski svet premalo pozna. Na sejah naj bi poročila o poslovanju podjetja ne dajal direktor, marveč kak član delavskega sveta ali upravnega odbora.

Tudi tov. Cene Vipotnik (predsednik delavskega sveta) je dejal, da mnogi člani delavskega sveta premalo poznajo probleme podjetja. Pozdravil je predlog sindikalne organizacije glede ustanovitve odborov delavskega sveta v večjih obratih, vendar je pripomnil, da takšne komisije ali odbori delavskega sveta ne bi smeli operativno posegati v delo, marveč naj bi predvsem pripravili študije in dajali predloge delavskemu svetu, ker bi v nasprotnem

Člani Zveze komunistov iz občine Črnuče (okraj Ljubljana okolica) so se danes na svoji konferenci temeljito in kritično pomenili o dosedanjem delu. Med sklepi, ki so jih sprejeli, poudarjajo zlasti potrebo po večji idealni enotnosti med komunisti. Bilo je namreč več primerov, da so posamezni komunisti na raznih volitvah nastopali eden proti drugemu, ker se niso prej zedinili za kandidata, ki naj bi ga volili. Posebno škodljiva neenotnost osnovnih organizacij komunistov, kakor tudi občinskega komiteja, se je pokazala tudi v drugih primerih, kar so člani danes kritizirali in obsodili.

Med sklepi je med drugim rečeno, da morajo člani KZ kot člani sindikata še bolj pomagati v podjetjih, da bodo delavci ne samo znali delati in dvigati storilnost, marveč tudi, da bodo pravilno gospodarili. Komunisti iz okolinskih vasi, ki žive med kmečkimi prebivalstvom, pa se bodo morali čim bolj zavzeti za prodiranje mehanizacije in tehnika v kmetijstvo, kar bo prvenstveno v korist družniškemu ozroma kmetom, hkrati pa tudi skupnosti.

Komunisti v Črnučah za večjo enotnost

Udeleženci konference, ki jih je bilo 84, so izvolili nov 3-članski komitej in 3 delegate za okrajno predkongresno konferenco ZK. K. M.

Koristne pobude skupščine socialnega zavarovanja

Treba je proučiti celoten problem naše zdravstvene službe, za kar je izvoljen poseben odbor — Upravni odbori socialnega zavarovanja naj bi vestno ugotavljali, ali so cene posameznih uslug zdravstvenih zavodov pravilne

Ljubljana, 14. febr.

V veliki dvorani Doma sindikatov v Ljubljani je danes nadaljevala svoje delo skupščina Republiškega zavoda za socialno zavarovanje, ki se je začela včeraj. Danes je bila na dnevnem redu diskusija, deloma o vprašanjih, o katerih so govorili včerajšnji referati, deloma o udeleženci skupščine obravnavali najaktualnejša vprašanja s področja socialnega zavarovanja na svojih področjih. Tudi danes je največ diskutantov razpravljalo o problemih zdravstvene službe, o cenah uslug zdravstvenih ustanov, o problemih dela sanitarnih organov in zlasti o problemih zobozdravstvene službe. Po diskusiji, ki se je zavlekla do popoldanskih ur, je skupščina sprejela vrsto sklepov, ki jih je posebna komisija formulirala v dvajsetih točkah. Ti sklepi se nanašajo na vprašanje razširitve samoupravljanja, ugotavljanja, da je treba s sredstvi socialnega zavarovanja kar najbolj skrbno gospodariti, da je treba sodelovati s sindikati in drugimi družbenimi organizacijami za čim boljše povezavo

ustanov socialnega zavarovanja z življenjem. Posebna točka določa, da je treba proučiti celoten problem naše zdravstvene službe, za kar so na skupščini izvolili tudi posebno komisijo. Upravni odbori socialnega zavarovanja morajo kar najbolj vestno ugotavljati realne cene posameznih uslug bolnišnic in zdravstvenih zavodov, ker se je pokazalo, da so te ustanove postavile previsoke cene svojim uslugam. Skupščina nadalje predlaga Ljudski skupščini LRS, da potrdi izravnalni fond, v katerega naj bi plačevali okrajni zavodi za socialno zavarovanje in iz katerega

bi krili pasiva gospodarsko blivkih zavodov socialnega zavarovanja. Prav tako predlaga skupščina, da se fond za oskrbnine za začasno nezaposlene izloči iz socialnega zavarovanja. Nadalje priporoča skupščina, naj se čim bolj izpopolni statistična in evidencijska služba socialnega zavarovanja ter naj se začne sistematično preučevati najbolj pereči problemi socialnega zavarovanja, da bo mogoče dopolniti zakonska spremeniti tozadavne pravne predpise.

Končno so na današnji skupščini odobrili tudi predlagani proračun.

DNEVNA KRONIKA

Cetinju grozi poplava

Na Cetinju je to zimo zapadlo zelo mnogo snega. Mesto je bilo zaradi snežnih metežev in zametov več dni odrezano od zunanjega sveta. Izvršni svet Črne gore je nakazal prebivalstvu Ce-

tinja in okolice podpora za nakup kuriva in živil.

Snežiti je nehalo, toda položaj se ni prav nič zboljšal. Iz poročil se v tisku in radiu človek ne more dobiti popolne slike, kakšno je Cetinje in življenje v njem. To vedo samo prebivalci, ki dan za danem gledajo velikanske, do stiri metre visoke snežne zamete po ulicah Hiše pritihihni postopaj izravnanje s površino snega na ulicah Prva in druga pritihihni je ja so videti kakor pritihihni ulic, v katerih so sneg odkidali pride človek v hiše skozi snežne predore ali po lestvi. Ponokoli hodijo ljudje v prva nadstropja čez balkone. Več hiš je ostalo brez steb.

Ce bi začelo deževati in če bi začel sneg hitro kopneti, bi grozila Cetinju poplava. Mesto stoji v popolnoma ograjeni kotlini, ki ima samo dva, tri naravne odtoke. Prebivalci so mobilizirali, ki kidajo sneg z ulic in streh. Vzlic temu pa je nevarnost poplave velika.

Grška umetnika V. Mesolongitis in M. Dumanis prispela v Ljubljano

Ljubljana, 14. febr. (Tanjngl.) V Ljubljano sta prispela predsednik Društva gledaliških umetnikov v Grčiji Vasilis Mesolongitis in član uprave Društva, Grška umetnika Menolis Dumanis. Grška umetnika, ki se mudita v naši državi kot gosti sindikata knjižurno-umetniških ustanov Jugoslavije, sta se v Ljubljani razgovarjala s predstavnikmi slovenskega kulturno-umetniškega življenja.

Prva srbska vstaja v Markovičevi „SRBIJI NA VZHODU“

Ko praznujemo letos 150-letnico začetka prve srbske vstaje, katere sadovi so bili odločilni za našo novejšo politično zgodovino, lahko po pravici rečemo, čeprav smo o vstaji sami že precej pisali, da je vendar samo Markovičeva »Srbijska na vzhodu« zaokrožena sociološka študija tistih revolucionarnih družbenih sprememb, ki so nastale v februarju 1804 v obratnem beograjskem pašaluku širnega otomanskega cesarstva. Markovič se je, ko je snoval svoje koncepcije ureditve nacionalnega vprašanja in nastopal proti takrat veljavnim uradnim teorijam o tem dokaj zamotanem političnem in sociološkem vprašanju, zanimal za dogodke neposredno pred vstajo in po njej ne kot zgodovinar, marveč kot socialist.

Zato v proučevanju vzrokov upora proti dahlem, njegovega preraščanja v narodnoosvobodilno revolucijo in obravnavanja njegovih pridobitev posega mnogo globlje v bistvo dogajanja in sprememb v sestavi srbske družbe, kakor so stvorili poznejši opisovalci teh zgodovinskih dogodkov. Dve stvari v zvezi s tem Markovičeva najbolj zanimata: prvotni vzrok vstaje in nenehno naraščanje njene intenzivnosti, drugič, nastanek »narodnoosvobodilne ideje« (to se pravi ideje srbskega naroda), ter njena evolucija in realizacija, kar je razumljivo, če pomislimo, da je bila »Srbijska na vzhodu« teoretična podlaga za Markovičevu obravnavanje nacionalnega vprašanja balkanskih narodov.

Markovič je znanstveno in pravilno iskal vzroke vstaje iz leta 1804 v srbski družbi in našel v osnovem družbenem nasprotju raja — Turki tisto odločilno nasprotje, ki je potem, ko so janjčarji znova prišli na krmilo, stopilo v fazo protislovi in ki ga je lahko razvozlala samo narodnoosvobodilna revolucija.

Ko je Markovič proučeval razmere v Srbiji pred vstajo, se ni omejeval zgolj na splošno sliko gospodarskih in političnih pogojev, marveč je posegel globlje, v sociološki sestavo narodnega življenja in se zlasti dotaknil zadev in vaše samouprave (ki jo pomotoma imenuje občinska). Ko je uresničeval ta svoj res pomembni namen, je zavedal na razne težave. Pomanjkanje tiskanih statističnih poročil in študij o teh vprašanjih je čutil Markovič že, ko je pisal svoje delo, ki je izhajalo v nadaljevanju v »Radnikus«. Pozneje, ko je v emigraciji v Novem Sadu leta 1872 svoje delo končal, je pomikanje strokovne literature še bolj čutil, in vendar

mu je zadostna znanstvena argumentacija zbranih podatkov omogočila, da je ugotovil posebno zakonitost dogajanja in vstaje. Prav zaradi te strani je njegova »Srbijska na vzhodu« še zdaj zanesljiv kazipot za orientacijo pri sociološkem obravnavanju dogodkov med vstajo.

Ko je Markovič kratko opisal »turški državni sistem« in v njem posebnost srbskega narodnega življenja, ki se je kot zelo specifično ohranilo, ker fevdalizem srbske srednjeveške države v času svojega propadanja ni bil do kraja razvit, je poudaril, da so v tem protisloviu vzroki vseh prejšnjih uporov, pa tudi »prevrata leta 1804«. Markovič po pravici odklanja versko razliko in nestrnost kot bistveni vzrok vstaje, čeprav je bil za epoko med Srbi in Turki značilen porok »kriza s polmesecem«. Markovič je jasno, da je to samo »ideološka manifestacija« mnogo globljih družbenih vzrokov, ki so po dogodkih iz let 1804 do 1813 očitneje stopili v ospredje, ker so se začela dotle prikrita gospodarska nasprotja očitneje kazati. Pokol knezov in suženjstvo sta pospešila neogibno zgodovinsko dogajanje, ki je objektivno zgodovinsko gledano mejnik nastajanja srbske meščanske države.

Razen tega podrobnega in vsestranskega proučevanja odločilnih vzrokov, da je izbruhnila prva srbska vstaja, obravnava Markovič tudi več pomembnih momentov. Tako je n. pr. poudaril, da je bila takratna zamotanost v mednarodnem položaju (širšost Turčije, antagonizem vzhodni in zahodni norebitno razdelitve) »ugoden« za izbruh in razpletanje uporniškega boja. Poudaril je tudi pomen subjektivnega čintilja v vodstvu revolucije, češ da so bile uporniške množice prežete z »moralno politično enotnostjo« in pripravljene na vse žrtve, samo da bi se socialno in narodno osvobodile. »V svojem patriarhalnem življenju se je preprosto ljudstvo v pesni naučilo svoje minule zgodovine,« piše Markovič, »in ta je videlo svoje bodočnost. Tu so se vzgajali tisti revolucionarni kmetje, ki so se benehoma postavljali po robu dunajskim cesarjem in uporabili silberno prilžnost za upor. To so bili tisti kmetje, ki so začeli leta 1804 prevrat v Srbiji in pošiljali odposlance v Petrograd, Istanbul in na Dunaj, da bi se pogajali z moskovskim carjem in vseni evropskim dvorci. Zanimivo pa je, da Markovič tu ni poudaril vpliva francoske revolucije iz leta 1789 na prebujanje narodne zavesti srbskega naroda in s tem tudi ne na izbruh vstaje, čeprav je

francosko revolucijo dobro poznal in jo imel za »najpomembnejši zgodovinski dogodek tistega časa«. Markovič je doumel odločilni in nekatero važne čintilje v izbruhu vstaje kot sad svojega materialističnega posploševanja posameznih dejstev, obranjenih v pribevanjih Vuka, prote Mateja Nenadovića in narodne pesni Filipa Fišnjića.

Ko se je vstaja razmahala in prestopila okvire kraljevnega upora proti dahlskemu nasilju ter se spremenila v vse ljudsko vstajo Sumadije, Markoviča posebno zanima vprašanje razmerja med voditelji vstaje in ljudstvom. Pravilen odgovor na to vprašanje mu je omogočil, da je natančno in izbrano ocenil značaj vstaje. Svežozar je vprašanje »gospodarskega skusa rešiti z genetično metodo, tako da je analiziral patriarhalno narodno življenje, ki je omogočilo, da so se pojavili in pozneje obdržali na krmilu. Devet let trajajoče vojskovanje je pripomoglo k njihovi gospodarski in politični okrepnosti. Markovič pravilno pravi, da so se njihove koristi delno ujemale s koristmi ljudstva.

Ob upoštevanju vsega tega je lahko Markovič tudi pravilno ocenil značaj vstaje. Bilo mu je jasno, da pritihihni osnovni pečat vsaki revoluciji zahtevajo in nameni vodilne sile, ki jo vodi in uredjuje, enako pa tudi želje samih revolucionarnih množic. Zato je povsem upravičeno poudaril, da je bila prva srbska vstaja narodnoosvobodilna revolucija, ki je temeljito zrevolucionirala ne le ekonomiko srbskega naroda, marveč je tudi spreminila njegovo psiho. »Prevrat, ki je povzročila revolucija v srbskem narodu, je tako ogromna pomena, tu ni šlo zgolj za razdelitev turškega državnega zemljišča, niti za spremembo vlade, marveč je leglini cel nedelavni razred ljudi, ki so živeli popolnoma drugače življenje, imeli drugačno vero in videli v srbskem narodu svoje lastino. Skratka, srbski narod je postal socialno in politično svobodno.«

Markovič je torej spoznal, da se za narodnoosvobodilno obliko vstaje skriva izredno bogata sprememba v življenju srbskega naroda, ki je zajela ne le gnotno podlago, marveč tudi ideologijo naše takratne družbe.

Skozi vso »Srbijsko na vzhodu« pa tudi v drugih krajših delih, kjer se dotakne teh vprašanj, Markovič poudarja kot osnovno rdečo nit, kot najvažnejšo pridobitev prve vstaje prav nastanek te narodnoosvobodilne ideje. »Eden najpomembnejših prevratov v usmehem razvoju srbskega naroda, kar ga je prinesla srbska revolucija, je nedvomno tista srbsko narodna misel, podjarmljena raje: misel, da ustanovi srbsko narodno državo, ki bi obsegala vse srbski narod.«

Poznejši zgodovinski dogodki in položaji, da je bil srbski narod v usodnih trenutkih svoje zgodovine enako kakor kakrat »vojaško taborišče« in vse ljudstvo oborožena in organizirana vojska« pripravljena boriti se za svojo socialno in politično svobodo. I. Stanjočević.

POLITIČNA KRIZA V ITALIJI

De Gasperi obljublja Scelbi trdnost

Za novo vlado je odločilna podpora vseh struj koalicijskih strank, zlasti pa demokristjanske — Kominformovska levica bo ubrala proti Scelbi otrežšo taktiko, kot jo je uporabljala za časa Pellove vlade — Socialnodemokratski senatorji groze z razkolom v sedanji stavkovni akciji

Rim, 14. febr. (Tanjug). — De Gasperi je brezovljudno predsedniku italijanske vlade Scelbi, da upa, da bo utrditev emocijski demokristjanske stranke prispevala k temu, da bo vlada uspešno prebrala prvo preizkušnjo v parlamentu. De Gasperi je vloga kot tajnika te stranke je postala odločilna za novo vlado po srditih kritikah, ki so jih nanjo navodile opozicijske stranke. Čeže, da je vladi onemogočena vsaka akcija izven bloka štirih strank, kajti njen obstoj je odvisen od trdnosti in podpore, ki jo bo dobila od vseh struj koalicijskih strank, predvsem od demokristjanov.

Opozicijske stranke pripravljajo frontalni napad na vlado, ki ga bodo sprožile ob otvoritvi parlamentarne razprave. Monarhistični predstavniki poudarjajo, da gre zdaj tudi za njihovo podporo ratifikacije evropske obrambne skupnosti, ko bo le-to predlagala Scelbova vlada. Sodiijo, da nameravajo monarhisti s tem na vsak način onemogočiti obstoj in delovanje nove vlade, ker pričakujejo, da bi padec vlade centra usmeril demokristjane na desno in privedel do koalicije demokristjanov in monarhistov. Na drugi strani žele levičarske stranke s frontalno brezkompromisnostjo onemogočiti Scelbovo akcijo proti tako imenovani »socialni levici« ter srujejo obstrukcijo vladne dejavnosti. Pričakujejo, da bo komunistična partija sprejela spravišljivi in blag ton, ki ga je uporabljala nasproti Pellovi vladi, in uveljavila staro taktiko stavk in manifestacij zoper vlado, sejala razdor med vladne stranke, širila alarmantne vesti in pritiskala na poslanice s protestnimi pismi organizacij in anonimnimi pozivi. Delno je kominformovska levica to taktiko že uveljavila, in sicer s stavkami, s protestnimi pismi in s širjenjem vesti o razkolu med demokristjani.

Domnevajo, da izjemno oster ton nasproti Scelbi, česar Pella ni doživel, pomeni dokaz, da kominformovske stranke sodijo, da je zanje ugodnejša desna in kom-

Nenni napadel Scelbo

Bologna, 14. febr. (AFP). Voditelj socialistične stranke Nenni je v Bologni ostro napadel Scelbovo vlado. Govoril je, da bo ljudstvo samo, če vlada ne bo izkazala njegovih zahtev, suredilo za novo vlado. Na koncu je pripomnil, da bo socialistična stranka dobila podporo množice v boju proti socialnodemokratskemu vodstvu.

»Nedobrodošča«

New York, 14. febr. (Tanjug). Tukaj pravijo, da zahteva sovjetska vlada avstrijskega ministra, da bi bil avstrijska državna pogodba pogoj za »reševanje« tržaškega vprašanja, »ni dobrodošča«. Med opazovalci in v tisku poudarjajo, da to ni prvič, da ZSSR položila zavilne zahteve v izgovor za svoje želje glede rešitve tržaškega vprašanja.

London, 14. febr. (AFP). S posebnim zakonom so ustanovili urad za uporabo jedrske energije v mirobnih namene. Vodil ga bo predsednik novega odbora za gospodarski načrt Edwin Ploufden.

Z VSEH STRANI SVETA

INDIJA

Milijon kmetov stavka. New Delhi, 14. febr. (Tanjug). Stavka kmetov, pridelovalcev sladkornega trsa in državi Uttar Pradesh, ki se je začela 1. februarja, je prerasla v dnel v najmočnejše gibanje te vrste v Indiji. Stavka milijon kmetov, da v tej državi pridelovalcev sladkornega trsa, ki so vsaj delno odvisni od sladkorja, ki ga pridelajo zaostankov, Stavkarji zahtevajo, da se trsa in področje te vrste za 25% poveča, v kateri so najbolj organizirani člani socialistične stranke.

INDOKINA

Pred Prabangom ni bojev. Vientian, 14. febr. (AFP). — Poročilo francoskega poveljstva pravi, da 308. Ho Si Minhova divizija še vedno stoji na severu kakeh 40 km od laoske prestolnice Luang Prabanga. Ho Si Minhove divizije so s avtomatskimi orožjem napadle vatale padalec.

SZ

Trgovinska pogodba z Vzhodno Nemčijo. Moskva, 14. febr. — TASS poroča, da so v Moskvi podpisali protokoli o trgovini med SZ in Vzhodno Nemčijo za leto 1954. Obseg blagovne izmenjave

TIHI OCEAN

Manevri. Hongkong, 14. febr. (AFP). — Osem britanskih bojnih ladij je danes zapu-

servativna vladna orientacija kot centruštvu. Z levičarskimi socialnimi točkami programa bi utegnila Scelbova vlada vsaj malo ublažiti gospodarske težave, iz katerih levičarske stranke kujejo koristi, medtem ko bi desna konservativna vlada zaostrišla notranja nasprotja in pomagala, da bi se celotni protest množic strnil na levem opozicijskem krilu, ki ga vodi Togliatti.

Za politično razpravo, ki se bo začela v četrtek v parlamentu, so določile opozicijske stranke nenavadno veliko govornikov: vsaka po štiri, kar pomeni, da bodo vlado srdito napadali. Hkrati se tudi Scelba pripravlja na raz-

pravo. Včeraj se je posvetoval z ministrom za delo, za finance in bilanco, kakor tudi z zunanjim ministrom in nekaterimi drugimi visokimi funkcionarji.

Socialno demokratski senatorji groze z razkolom v sedanji stavkovni akciji, ki so jo sprožili skupaj s kominformovsko generalno federacijo dela, češ da slednja vnaša politične protivladne elemente v stavko, ki da bi morala biti čisto gospodarska. Kolikor bi prišlo do razkola, se bodo socialnodemokratska sindikati najbrž pridružili demokristjanskim sindikalni organizaciji, ki se že pogaja s konfederacijo industrijscev o zvišanju plač.

Predlog Molotova in avstrijsko vprašanje

»Nesprejemljivo«

Dunaj, 14. februarja (Tanjug). Besedi »razočaranje« in »nesprejemljivo« so danes na prvih straneh vseh dunajskih listov, ki so posvetili obširne komentarje položaju, v katerem se je znašlo avstrijsko vprašanje na berlinski konferenci po govoru Molotova. Izvzemli kominformistične časnike, je ves avstrijski tisk danes označil sovjetske predloge za korak nazaj.

»Na istih položajih«

London, 14. febr. (Tanjug). — Večina britanskih komentatorjev poudarja, da je edini dosedanji sporazum, ki so ga tritedenskih razgovorih dosegli zunanji ministri v Berlinu, sklep, da bodo zaključili konferenco prihodnji teden.

Štirje ministri so po tritedenskih razpravah ostali na istih položajih, s katerimi so prišli v Berlin. Zaradi tega — pravijo v Londonu — ni posebnih razlogov, da bi konferenca dlje trajala. Prav tako tudi ni posebnih argumentov, ki bi govorili proti nadaljevanju razgovorov, glede na dejstvo, da so se razprave odvijale v popolnoma novi, kolikor toliko znosni atmosferi.

JUGOSLOVANSKI DRŽAVLJANI V ROMUNIJU

Hud zločin zoper človečnost

Bukareštanska vlada tepta vse določbe mednarodnega prava in temelje človečnosti

Jugoslovanski državljani v Romuniji so izpostavljeni že več let nasilju ter samovolji policijskih in drugih državnih organov. Naša javnost je bila že zdavnaj seznanjena s številnimi primeri grdega ravnanja s temi ljudmi, ki so se na svojo nesrečo znašli na romunskem ozemlju. Čas mineva, ravnanje romunskih oblasti pa se ni spremenilo.

V TABORIŠCIH

V taboriških Baragan je, poleg ogromnega števila preseljenih pripadnikov jugoslovanske narodne manjšine, »nezanesljivih« Romunov in drugih, tudi nekaj jugoslovanskih državljanov. Na teh močvirnih tleh, v zemljinah, ki so si jih sami izkopali, ali v bajtah iz zbite zemlje žive jugoslovanski državljani Suelca Dimitru s svojo staro, bolno materjo, Katarina Punkl, ki je tudi bolna, Anka Jon, Života Kostič, Još in Ileana Bandu, Lazar in

Angelina Bot, Efta in Marija Sekosan, Panta Cikola in drugi. Nekateri izmed njih imajo po dva, tri in celo štiri otroke. Ti jugoslovanski državljani, ki zahtevajo repatriacijo, čakajo pod stalno policijsko strahovlado, delajo za suženjske mezde, nimajo niti temeljnih pogojev za dostojno življenje in so brez zdravstvene nege.

BREZ ŽIVLJENJSKIH SREDSTEV IN ZDRAVSTVENE NEGE

Vse jugoslovanske državljane so opustili z dela in zdaj životarijo, trošeč zadnje ostanke svojega premoženja. Ničeh jih ne more zaposliti. Policijski organi stalno pritiskajo na te ljudi, zahtevajoč, naj se odrečejo jugoslovanskega državljanstva. Objavljajo jim, da bodo v tem primeru dobili zaposlitev, ali kot so rekli bolni Leli Kristovski — zdravniško pomoč.

To dvajsetletno dekle je zbolelo za tuberkulozo na obeh Pred nekaj leti se je šla zdraviti v Romunijo, kjer je imela sorodstvo. Le-to je medtem ostalo brez gnotnih sredstev, Lela, že popolnoma slepa, brez možnosti, da bi se zdravila, ona in njena mati brez vizuma za vrnitev domov. Vizum so že enkrat 1952 izdali, a so ga kasneje preklicali. Ko je ta huda bolnica, ki živi od pomoči znancev in jugoslovanskega predstavnika, ki je v uradu za kontrolo tujece dejali, da morata ona in njena mati čakati.

Tuberkulozna jugoslovanska državljanka Dušana Mitrovič, čigar očeta so opustili z dela, strahu pred policijo. Romunske oblasti zadržujejo tudi 84-letnega popolnoma onemoglega starca Stojana Djordjeviča, ki je brez življenjskih sredstev in ki »še edino želi videti Tita, ki je osvobodil domovino«.

V ZAPORU BREZ RAZSODBE

Dušan Samardžić leži v romunskem zaporu Margineni že dve leti — brez sodne razsodbe. Uslužbenca našega veleposlanstva v Bukarešti Nedica so obsodili 1950 na enem izmed mnogih monstruoznih procesov na tri leta ječe. Ta čas je že zdavnaj minil, Nedica pa je še vedno v zaporu.

DANES PO SVETU

Trije tedni berlinske konference

Berlin, 14. febr. Kaj bi lahko na kratko rekli o prvih treh tednih dela berlinske konference?

Za prvi teden so bili značilni taktični odstopi na proceduralnem tlorišču. Ne le tri zahodne delegacije, temveč tudi sovjetska delegacija je uveljavila veliko prožnejšo taktiko kot doslej. Najpomembnejši taktični odstop trih znanstvenih ministrov je bila nedvomno privolitev v sovjetski predlog dnevnega reda. Molotov pa je taktično popustil v tehle dveh stvarih: prvič, ni vztrajal na tem, da bi se konference zadrževala na prvi točki — sovjetskem predlogu o konferenci petih — marveč je privolil, naj bi hitro prišli na drugo točko, na nemško vprašanje. Drugič, ni vztrajal pri svoji zahtevi, naj po »abijo« predstavnike Vzhodne in Zahod. Nemčije.

Obojestranski taktični odstopi so preprečili pričkanje glede procedure. V tem pogledu se berlinska konferenca res zelo razlikuje od prejšnjih konferenc štirih. Takoj se je lotila dela in že prvi teden se sporazumeli, da bodo imeli tudi tajne sestanke.

Drugi teden je bil teden propagandističnih licitacij v zvezi z Nemčijo in evropsko javnostjo. Poln je bil dolgih propagandnih govorov. Prevladovali so besedni dvoboji Mo-

Med konferenco v vzhodnem Berlinu

lotov-Dulles. V raznih inaciach sta ponovila stara stališča. Očitno se v tem tednu niso konstruktivno razgovarjali.

Tretji teden je precej razjasnil položaj. Pokazal je, da o združitvi Nemčije in sklenitvi mirovne pogodbe za zdaj ni niti govora. O svobodnih volitvah in združitvi Nemčije so tretji teden govorili čedalje manj in manj, v ospredje pa je prišla agotivitev, da bo v Nemčiji ostal sedanji status quo, in sicer še precej dolgo, kar pomeni, da bo Nemčija za nedoločen čas ostala razkosana na Vzhodno in Zahodno. Vse, kar je potemtakem možno zdaj doseči, je določena normalizacija odnosov med obema Nemčijama, nekakšen modus vivendi. Pričakujejo, da se bodo četrty teden pojavili tudi stvarni predlogi za takšno normalizacijo.

Proti koncu tretjega tedna so začeli obravnavati avstrijsko vprašanje. Že prva seja je pokazala, da glede tega zelo slabo kaže. Niti druga seja ni popravila položaja, vzile dejstvo, da so zahodni ministri sprejeli vse sovjetske amandmaje iz preostalih petih členov osnutka avstrijske pogodbe, o katerih se namestniki ministrov niso sporazumeli na svojih 288 sestankih. Čelo Pigi je sprejel sovjetsko zahtevo o nevtralizaciji Avstrije. Molotov pa še nadalje vztraja, naj bi v Avstriji ostale okupacijske enote,

avstrijsko pogodbo pa povezuje s tržaškim vprašanjem. S tem je jasno dal vedeti, da sovjetska vlada ne želi zapustiti niti v pedi ozemlja, na katerega je stopenj skorenj njenega vojaka.

Tretji teden pomeni tudi začetek tajnih sestankov. Doslej so bili trije takšne vrste. Vsi so bili posvečeni vprašanju konference petih. Kaže, da so na teh tajnih razgovorih vendarle dosegli nekaj napredka. Sodiijo, da bo eden izmed očitnih, če ne morda tudi najvažnejših sadov berlinske konference sporazum o sklenitvi konference petih o azijskih vprašanjih (Korgji in Indokini).

Tako se berlinska konferenca, ki se je začela kot konferenca o evropskih vprašanjih, spreminja v konferenco o azijskih problemih.

Jože Smole

Zaključna deklaracija

Berlin, 14. febr. Zahodnonemška agencija poroča, da sestavljajo strokovnjaki treh zahodnih veleisl skupno zaključno deklaracijo, v kateri bodo ponovno obrazložili načela zahodne politike.

Indokina na treh bojiščih

Vojne operacije v Indokini so se zadnje dni tako razširile, da francoski krogi menijo, da so odločilne za izhod iz sedemletne vojne Zelo dobro oborožene Ho Si Minhove regularne enote so se prebile brez hrane skozi teren do glavnega mesta Laos in prodirajo naprej. Nenavadno živahna gverilška dejavnost po vsem Laosu vse bolj skrbi francosko poveljstvo.

Bojni položaj je postal tako resen, da je odpotoval v Indokino obrambni minister René Pleven. Ki je dobil izredna pooblastila glede vojaških vprašanj, tako da bo lahko vojsko odločil na lenu mesta Missio, da je osnovna Plevenova naloga, zbrati vse potrebne podatke o resničnih razmerah v Indokini, zlasti

vojnih, da bi potem lahko francoska vlada naposled odločila. Mnogi pričakujejo, da bodo Plevenovi vtisi odločilnega pomena.

Tak razvoj dogodkov v Indokini je izzval zaskrbljenost Washingtona — trdijo v ZDA — premišlja dve tretjini francoskih stroškov v tej vojni. Vprašanje, kaj bodo napravili v Indokini, zanima zadnjih deset dni tudi predsednika Eisenhowerja, nacionalni varnostni svet, generalni štab in posebni komite na čelu s Smithom. Obravnavali so vse možnosti, tudi intervencijo ameriških vojaških sil. Z naglim pošiljanjem nekaj desetih bombarderjev in letalskih instruktorjev kaže, da je prevladala dosedanja koncepcija ameriške politike do vojne v Indokini: poslati več orožja in gradiva.

Amerikancem ni toliko mar položaj v Indokini, kolikor razmere v Franciji, kjer raste razpoloženje v korist pogodb, kar poglavitno skrbi Washington. Mnogi Amerikanci namreč mislijo, da bi mirovna pogajanja v Indokini privedla za Francijo do izgube te države. Pri svojih naporih, da bi odvneli Francijo od porajanja, je Washington kaj aktiven.

Med drugim bo Harold Stassen prihodnji teden tri dni v Indokini, generala O'Daniela pa so poklicali iz Indokine v Washington na posvetovanje. Ali bo lahko prepričal Plevena, da je v Indokini možna vojaška zmaga? To misel je namreč minuli terek ponovil tudi obrambni minister ZDA Charles Wilson. Na vprašanje, ali je francoska vojska zmaga ali, pa poročila izhod iz zagate, je Wilson odgovoril: »Missiam, da je vojaška zmaga mogoča in verjetna.« Popolna vojaška zmaga nad Vietminhom pa je nemogoča in absurdna — je bil najbližji odmev presenečenja in nezadovoljnega Pariza. Za njegovo razpoloženje je morda značilen kategorični demant, da je Francija zahtevala pilote od ZDA za vojno v Indokini. Naravno, da so manjše možnosti, da bi Francija lahko sprejela Sing Man Rijevo in Čangkaškovo divizijo, idejo, ki jo je še pozdravil še večine v ameriškem senatu Knowland, poudarjajoč, kako je prišla doba za Azijate, da se postavijo na čelo boja proti komunizmu.

Razen vojaških operacij v Indokini in boja z Washingtonom so se Francoski minuli teden borili za Indokino tudi na tretjem bojišču — v Berlinu z Rusi, ki izkoriščajo tak položaj za svoje sebične koristi. O tej tajni bitki ni mnogo vesti, vendar kaže, da il je francoska vlada posevtila velik pomen. Za Pariz zares ni velike izbire, vendar je veliko vprašanje, ali lahko pričakuje od Moskve, da se bo konstruktivno in učinkovito potrudila, da bo prišlo do uspešnih pogajanj v Indokini, ki jih je nedavno ponudil Ho Si Minh.

V. Teslić

RAZGOVOR GENERALA ŠISAKLJIJA Z DOPISNIKOM BORBE

Prijateljski odnosi med Sirijo in Jugoslavijo

Predsednik sirijske republike general Šisakli je se odzval prošnji dopisnika »Borbe« Zdravka Pročarja, naj bi odgovoril na nekaj vprašanj o političnem dogajanju v arabskem svetu.

Damask, v začetku februarja

Na vprašanje, kaj misli o predlogu glede federacije arabskih držav ki ga je dal predsednik iraške vlade, je predsednik Šisakli odgovoril, da je vedno bil za idejo federacije, toda pod pogojem, da bi se le-ta osvobodila vseh tujih okovov. Pripomnil je, da bi bilo takšno federacijo možno ustvariti med državami s približno isto socialno ravniyo, podobni mi političnimi režimi, ki so v istem mednarodnem položaju.

Na vprašanje, kakšne smernice ima Šisaklijevo gibanje osvoboditve arabskih narodov, je predsednik sirijske republike odvrnil: »Gibanje osvoboditve« ima program, ki teži za tem, da bi očuval sirijsko neodvisnost, izboljšal razvoj družbenega in gospodarskega življenja in si prizadeval za ostvartev arabske federacije v znamenju svobode in suverenosti.«

Na koncu intervjuja je general Šisakli govoril o odnosih z našo državo.

»Mi ugodno sprejemamo vsako sodelovanje med Sirijo in Jugoslavijo in želimo, da bi bili medsebojni prijateljski odnosi spričo vzajemnih interesov in prihodnje še tesnejši.« je dejal general Šisakli.

Zemljanova „ODLOČITEV“ v izvedbi tržaškega gledališča

Sinoči je bila v ljubljanski Drami tržaška premiera dramske reportaže Jožeta Zemljanova „Odločitev“. Režiser tržaškega gledališča Jože Bablić je našel delo v kontovskem-proseškem narečju, ki ga je priredil Miha Griljan in ki mu je dalo svojstveno pomembnost. Načrte za sceno je izdelal Jože Cesar. Ljubljansko občinstvo je goste navdušeno pozdravilo.

V razburljivih dneh lanskega oktobra se je rodila zamisel o dramski reportaži, ki naj bi v odskromnem dogajanju ponazorila življenjsko važne odločitve tržaških Slovencev. „Odločitev“ je nato doživela vrsto uprizoritev v ljubljanskem Mestnem gledališču. Snov reportaže je sama po sebi privlačevala, da jo je tudi Slovensko narodno gledališče za Svobodno tržaško ozemlje v Trstu sprejelo v svoj repertoar in jo v začetku letošnjega leta naštudiral.

Tržaška premiera „Odločitev“ naj bi bila 1. februarja v prenovljeni škedenjski dvorani. Dve uri pred predstavo pa je policija dostavila obvestilo, da ni mogoče igrati, ker dvorana še ni kolavdirana. Nameravana ponovitev predstave naslednjega dne v Kontovelu zaradi izredno hude burje ni bila mogoča. Tako se je različnim usodnim naključjem, ki so v letošnji sezoni doletela slovensko tržaško gledališče, pridružila še ta smola, da mu ni bilo mogoče odigrati javne premiere svoje že naštudirane igre „Odločitev“.

To je poglavitni vzrok, da je nastopilo slovensko tržaško gledališče pri gostovanju v ljubljanski Drami z uprizoritvijo dramske reportaže „Odločitev“. Uprizoritev ob tem gostovanju je bila hkrati tržaška premiera Zemljanove „Odločitve“.

Hkrati s tem svojim nastopom je tržaško gledališče proslavilo tudi 70-letnico Ivana Regenta, voditelja slovenskih tržaških delavskih množic, ki si je v dolgih letih svoje delovanja v Trstu pridobil mnogo zaslug za razvoj slovenskega gledališča. Njegovo sodelovanje pri tržaških diletantskih predstavah se je začelo še pred ustanovitvijo delavskega kulturnega društva „Ljudski oders“, ko je tudi sam že nastopal, se nadaljevalo še pozneje ob uprizoritvi Kristanove drame „Tovarnar“ pred prvo svetovno vojno do časa, ko je fašizem onemogočil vsakršno slovensko kulturno delavnost v Trstu. J. T.

Nove knjige v makedonščini

Tri največja založniška podjetja Makedonije: „Koočo Racine“, „Kultura“ in „Detska radost“ so naj izdala več deset knjig domače in svetovne literature v makedonščini.

Podjetje „Kultura“, ki se bavi z izdajanjem marksistične in klasične literature, je poleg drugega izdalo Tur-enjova „Obete in sinove“, Gogolja „Izbrano prozo“ in Balzacovega „Očeta Goriot“. Kmalu boša v založbi „Kultura“ izšli tudi klasični deli „Kapitala“ (prvi zvezek), ki ga je prevedel Dimitar Bojanovski-Dize, in Homerjevi „Ilijada in Odiseja“ v prevodu profesorja J. skopljanske univerze Mihašila Petraševskega.

Z izdajanjem leposlovnih del se ukvarja podjetje „Koočo Racine“. Lanj je izdalo več pomembnih del svetovne književnosti, med njimi Shakespearovega „Othello“ in Jacka Londona „Martin Edena“. Posebno pozornost so lanj posvetili izdajanju knjig makedonskih avtorjev. Poleg drugega so izšle zbirke pesmi „Trevojni svuči“, Ganeeta Todoroskega in „Pesmi Blaža Koneskega“, nadalje „Moje ameriškanke“ adžifuk Stojana Hristova, „Bojana“ Ivana Točka, „Luge po patot“ Gođa Ivanovskega, „Djurina alove“ Vlada Maleškega, „Diabola rana“ Jordana Leova in „Planinata i dalečintesa“ Sime Drakule. Podjetje je izdalo zbirko otroških pripovedk „Prvite cutovije“ Borisa Bojadžiskega in zbirko makedonskih narodnih kol s koreografskimi snaki in notami Firzova in Pajton-džijeva.

Podjetje „Detska radost“ je izdalo več knjig za otroke. Med njimi je treba omeniti: „Atomski Dž. Levelina“, narodne pesmi o Kraljeviču Marku, „Čvetovi i anegulki“ Goga Ivanovskega.

Kulturne beležke

RAZSTAVA POTVORJENIH UMETNIN

Sredi februarja bodo odprli v Parizu nenavadno razstavo. Prvikrat — ne samo v Franciji, temveč tudi v Evropi — bodo prikazali javnosti veliko zbirko potvorenih starih in sodobnih slik, kipov, medaljonov, grafik, fajans, rokopisov, poštinskih znamk, tkanin, čipk itd. Razstava bo obsegala ne le primitivne potvorbe, s katerimi so prevarili laike, marveč tudi takšne, ki so zmedle tudi najuglednejše strokovnjake. Med njimi je na prvem mestu zlata egiptovska faronova tiara, ki jo je leta 1898 kupil Louvre za 200.000 frankov in ki so jo sedem let razlikovali v tem muzeju. Šele leta 1903 je priznal neki Litvin Ruhomovski,

Dne 12. februarja 1804 je v Königsbergu v Prusiji umrl nemški znanstvenik in filozof Immanuel Kant, moč izredno širokega umskega obzora, suveren poznavalec malone vseh področij človeške duhovne dejavnosti in vseh pomembnejših dotodanjih pridobitev kulture.

Zgodovina pozna malo ljudi, ki so tako vztrajno in dosledno posvečali vse svoje sile znanstveni resnici, ljudje, ki so s svojim življenjem in velikimi zmožnostmi tako suvereno, disciplinirano delali, da bi lahko čim več storiš za znanstveno resnico, kakor je to storil Immanuel Kant. Nobeni drugi vrednosti, nobeni drugi koristi, razen spoznanju Kant ni do-

ustil, da bi se v njem razmahnila; zato je bilo njegovo življenje nekam monotono. Zato je lahko pesnik Helene Rekel, da je »življenjsko zgodovino Immanuela Kanta težko opisati, ker ni imel ne življenja ne zgodovine... Ne verjamem, da je velika ura ondotne (königsberške) katedrale pod hladnokrvno in pravilneje opravljala svoje zunanje delo kakor njen rojak Immanuel Kant.«

Toda če to življenje ni imelo zunanje, je pa imelo bogato notranjo zgodovino, katere etape so označene s pojavi mnogih, manjših in večjih znanstvenih in filozofskih del, med katerimi označujejo nekatera zelo velike momente v razvoju filozofske in znanstvene misli. Med takšna dela sodijo: »Splošna zgodovina narave in teorija nebesa«, ki izvira iz prvega, zgodnjega, tako imenovanega predkriticnega obdobja Kantove dejavnosti, in tri kritike: »Kritika čistega razuma«, »Kritika praktičnega razuma« in »Kritika presodljivosti«.

V prvem delu je skušal Kant mehanično pojasniti nastanek nebesnih teles in vesoljstva sploh, kar se mu je genialno tudi posrečilo. Bistvo nastajanja vesoljstva je povzegal iz učinka dveh povsod in zmeraj pričujočih nasprotnih sil — privlačne in odbojne. Tako je postala odveč zamisel boga kot gibalne sile vesoljnega mehanizma. Razen tega je z utemeljeno hipotezo o nastanku sveta iz

kaotične pramegljice kot svetovnega prastanja znatno pripomogel k ideji o razvoju prirodnih ved.

V »Kritiki čistega razuma« Kant proučuje (»kritizira«) človeško spoznavno moč, oziroma vir možnosti in meje človeškega spoznanja in to proučevanje je ena najpodrobnejših analiz vseh problemov sploh. Kantove analize so se zaključile z nekaj bistvenih rezultatov in nazorov, ki so izredno močno vplivali na filozofsko misel 19. in 20. stoletja: prvič, z idealističnim in nevdzdržnim nazorom, da izvirljavo oblike spoznanja samo iz spoznavne moči kot takšne, zaradi česar bi nam — drugič — stvarnost sama po sebi bila nedostopna, spoznanju nedosegljiva (s tem da bi spoznanju stvarl prek svoje oblike, bi jih spoznavali kakršne so za nas, kot pojave, ne pa kakršne so same po sebi). Zato pa je — tretjič — tudi metafizika kot dozvedna znanost o stvarih iz one strani izključen nemogoča. S kritiko stare metafizike in teologije je Kant pozitivno vplival na razvoj filozofske misli in na rešitev človeškega razuma izpod vpliva vere in teologije.

»Kritika praktičnega razuma« se ukvarja z etičnim, »Kritika presodljivosti« pa z estetskim problemom. V prvi in drugi disciplini in problematiki je Kantovo stališče v osnovi formalistično in kot takšno z materialističnega gledišča nesprejemljivo. Čeprav pa je Kantov formalizem nesprejemljiv, so njegove analize moralne in estetske dejstva (zlasti njegova opredelitev pojma lepega z razločevanjem od dobrega, resničnega in prijetnega, s čimer je dejansko znanstveno estetsko kot znanost) tako podrobne in pomembne, da jih nobeno poznejše tehno etično in estetsko proučevanje ni moglo in jih tudi zdaj ne more prezreti. Naj naše stališče še tako nasprotuje Kantovemu in kantovskemu, vendar nam lahko samo koristi, če se kritično seznanimo s Kantovimi analizami in argumenti. Velitina Kanta kot znanstvenika in misleca je prav v tem, kakor po pravici misli novokantovec Rickert, da ni zgradil sistema, ki bi ga moral v celoti zavrniti ali sprejeti in da je prvenstveno kot znanstveni analitik ustvaril osnovo za nadaljnje proučevanje problemov. Sicer pa je zgodovinsko dejstvo, da se je vsa klasična nemška filozofija 19. stoletja od Fichteja preko Schellinga in Hegla do Feuerbacha razvila kot silajni napor za obravnavanje tistih problemov, ki jih je vsestransko sprožil Immanuel Kant. Brez kritičnega proučevanja te filozofije pa bi, kakor vemo, tudi marksizma ne bilo.

Vuko Pavičević

Moderna galerija

Chantal de Hemptinne (Belgija): Lesna intarzija

Jakčeva grafika »Koncert« je na razstavi jugoslovanske grafike v Beogradu vzbudila med občinstvom in kritiki zaradi svoje umetniške sile veliko zanimanja. Božidarja Jakca so kritiki po pravici nazvali pionirja te vrste umetnosti.

Beograjski kritik A. Celebonović je o nedavni razstavi jugoslovanske grafike v Beogradu izrekel nekaj zelo zanimivih misli: Likovna zamisel je bolj jasna kot prej, afektivna stanja so mnogo bolj sproščena, izraz podzavestnih občutkov zelo oster, lirizem izrazit in konkreten.

Jakac je v začetku imel poetično-romantično noto, ki se je ohranila kot razpoloženska tudi kljub njegovemu kasnejšemu realizmu. Males je razpoloženski opazovalec s smislom za elegantno in okrasno. Tone Kralj je pesnik kmečkega življenja. Njegova stilizacija in tehnika imata nekaj skupnega z grafiko Meksikancev Orozke in Rivere. Po preprečenosti svojega izraza in originalnosti koncepcije pa je presenetila grafika Franceta Mihelića.

„REŠIMO IMPRESIONISTE!“

Ta klic že nekaj časa odmeva med strokovnjaki Narodne in Moderne galerije, poznavalci in ljubitelji slikarske umetnosti, med našo kulturno javnostjo...

Platna naših impresionistov, Jakopčiča, Groharja, Jame in drugih, vedno bolj najeda zob časa. Groharjevemu »Sejalcu« je odpadla že desetina barve; tudi druge pokajo in se luščijo. Podobno je s slikami mlajših avtorjev. Znano veliko platno Gabrijela Stupice »Baklada«, ki so ga poslali na biennale, je zaradi spremembe temperature in vlage začelo pokati in se luščiti.

Precej se znanjša življenjska doba platen tudi pri prevozu, kajti platno plahuta, pri tem nastanejo nevidne razpoke in vanje vdirajo zrak, klice, vlaga... Precej poškodovana so bila prav platna, ki so bila poslana na razstavo »Petdeset let jugoslovanskega slikarstva«. Zagrebška uprava Galerije je zato odklonila, da bi poslala v Ljubljano 39 slik. Podobno je sklenila tudi zagrebška galerija »Pučar«. Ljubljanska galerija pa zaradi istih razlogov ni poslala v Beograd Jamove »Zime«.

Vodstvo naših galerij si prizadeva, da bi ohranilo to našo kulturno bogastvo, ki je neprecenljive vrednosti. Zaradi tehničnih in denarnih zaprek pa še vedno ni moglo uvesti novosti, ki so v navadi po sodobnih galerijah. Vendar skrbno proučuje vse možne izboljšave. Zadnje dni pa je dobilo v pretres tudi zanimiv predlog našega slikarskega tehnologa, izrednega profesorja Akademije upodabljaljočih umetnosti

Radoja Hudoklina, ki se že nad 40 let ukvarja s tehnologijo slik.

Profesor je namreč — kakor trdi — našel zaščitno sredstvo, ki preprečuje neposreden vpliv vlage in hitrih sprememb temperature na platno. Z uporabo njegovega izuma lahko najmanj 80 odstotno zaščitno platno in jim podaljšamo življenjsko dobo za nekaj desetletij. Popolnoma obvarujemo lahko le slike, ki so pripravljene iz prvovrstnega gradiva, kjer so uporabljene anorganske barve, pravo olje in podloga. (Že oglje samo bi moral slikar sam čistiti, precejati itd., za kar bi potreboval leto dni.) V takem primeru bi s Hudoklinovim načinom lahko zadržali propadanje slik celo za 400 do 500 let.

Zlata Sesardić kot Manon

Praktično je to seveda nemogoče, ker naši slikarji dobivajo tovarniško izdelane barve, pigmente, olja, platna in drugo. Toda čeprav je platno že razpokano, je vendarle še mogoče zadržati propad vsaj za kakih 80 let.

Hudoklin je svoje izkušnje gradil na dejstvu, da je pri vseh starih slikah najbolje ohranjeni tisti del platna, ki je ob okvirju naslonjen na leseno podlogo. Zato predlaga, da se izza platna namesti na poseben način lesen vložek, nekakšno ploščo, ki bo sliko z zadnje strani hermetično zaprla in preprečila vpliv vlage in spremembe temperature. Leseni vložek naj bi bil iz topola ali lipe, moral bi biti pripravljen in nameščen na poseben način. Izvedba bi bila odvisna od starosti dobe slike in od tega, ali so se barvne plasti že osušile, ali je slika že »omrtvila« ali ne.

V bistvu preprosta stvar, vendar dragocena, kakor kaže. Kadar pa bi bilo potrebno slike odposlati drugam, bi podobno lesen vložek vstavili še na sprednjo stran platna, ki bi bilo tedaj stisnjeno med dve leseni plošči. Tako bi preprečili plahutanje in druge poškodbe. Mnoge slike, ki so stare šele deset let, pa že pokajo, bi bile tako zaščitene vsaj za 50 let.

Profesor Hudoklin, ki izhaja iz starega slovenskega rodu, ki se že 270 let ukvarja s tehnologijo slik, je svoj predlog obrazložil v obširnejši dokumentaciji in ga predložil Galerijskemu svetu. O samem postopku bomo lahko obširneje govorili šele, ko bo sprejet in ko bo prijavljen patentnemu uradu. F. V.

A. TOURBEUX

Sestanek na Eiffelovem stolpu

danih s krasnimi palačami. Da, preproste in pristranske severnjake ženske so nekaj posebnega. Lepše spomine imam nanje kakor na tiste ognjivite in glzave Italijanke, ki sem jih predlanskim srečaval v Rimu. In kako si na severu oddahneš od pariškega hrušča in truščal!

»Oh, ti nežna pesniška dušica! Vedno si isti,« ga je podražil Beaupin; nato je začel pripovedovati o svojem službovanju v Bombay, o krvavih spopadih med mohamedanci in pravovernimi Indijci na pakistanski meji, o bajnem razkošju maharadž in o strašni bedi delovnega ljudstva, o veličastnih svetiščih in svetih krvavah, o čudovitih podvigih fakirjev, o lovu na tigre in o ekspediciji na Himalaje.

Potem se je oglasil René Clerc, notarski pripravnik iz Grenobla.

»Vem, da me na tihem pomilujeta, saj sem vse leto tičal v podeželskem mestu ali v njegovi sosesčini. Kaj naj doda zgodbam priznanega umetnika in bleščečega diplomata pohleven pravnik, ki je garal bogatemu notarju za majhno plačo in se ni ganil nikamor iz svoje sobice, najete v stari hiši na pobočju Alp.

In vendar je moja sobica moj mikrokozmos, ki mi je ljubši od vajnega velikega sveta. Res, da vidim skozi okno samo kos gorskega grebena in liso neba in da mi temen gozd zastira pogled v bližnjo okolico. Med mračnimi zidovi mi je večnih tako kakor da ležim v grobnici in misel

zavestnih doživeti in moj divan je moje letalo; kadar ležem nanj, si prižgem cigareto in sanjaram, se dvignem v višje sfere brez vozovnice in motorja. Pozimi poslušam, kako grme plazovi in

hrešče krockarji, spomladi vdihavam opojni vonj zelenega gozda, poleti drhtim sprizo silovitih neviht, ki pretresajo Alpe.

Ob lepem vremenu imam okno vso noč odprto in v tihni noči zaslišim lajanje psov: tiho-tapci se vračajo po gorskih stezah nazaj v Italijo; to je moja romantika. Ob šestih zjutraj me prebude težki koraki, ki zaškripljejo po peščenih stehi s hrba navzdol: to je tisti delavec, ki hodi vsak dan in ob vsakem vremenu iz gorske vasice Laroche v Grenoble na delo. Dve uri hoda v tovarno in še več nazaj, za nekaj ubogih frankov — njegovi koraki so moj jutranji nauk o krivični družbeni ureditvi. Ob sedmih prižene mimo hiše svoje ovce kočarjeva hčerka Jeannetta in mi zakliče skozi okno: »Dobro jutro, gospod! To je moja poezija.

Medli soj lune, ki se prikrade v sobo, me spomni na študentske čase in na interplanetarna potovanja, in prah, ki se podnevi vrtniči po sobi v pramenih sončnih žarkov, se mi zdi podobno gibanju milijardnih teles v vesoljstvu. Trepetajoča sveča meče zvečer na steno take strahotne sence, da bi jih bil vesel sam Edgar Poe, in ura, ki tikta na nočni omari, se mi roga: tiktakala bom, ko bo tvoje srce že zdavnaj nehalo utripati, ti ubogo in domišljivo človeško bitje!

Kakor vidita, človeku ni treba obresti vsega sveta, če hoče kaj občutiti in doživeti. Koliko sta se vidva morala truditi! Z vlakom, letalom in ladjo sta prepotovala kopico dežel in nešteto mest, čim več sta si hotela ogledati in živeti kar se da intenzivno življenje, ampak jaz ne zamenjam z vama!

»Morda imaš prav,« sta mu pokimala prijatelja.

VAŽNI NASLOVI V LJUBLJANI

Reševalna postaja Zračna 25 tel 22-444
Zdravstvena dežurna služba, Miklošičeva 30 tel 23-081
Notranja uprava Prešernova ul. tel 21-100 in 21-200
Dežurna za prometne nesreče tel 20-603
Gasilna matica Kriekov trg tel 23-555
Elektrarna Magistrat tel 22-121
Plinarna Resljeva 28 tel 20-555
Vodovod Kriekov trg 10 20-554
Železniška postaja Trz Of tel 20-768
Avtobusna postaja Masarykova tel 23-065
Hotel »Union« Miklošičeva 1 tel 20-570
Mestni avtošola Slomškova 6 tel 21-576
Mestna branilnica ljubljanska Copova ulica 3 - Tel centrala 22-136 in 22-383 direktor tel 21-894
Veleblagovnica »Na-Maci« uprava - sekretariat 22-503, komercialni oddelki 22-521, računovodstvo 22-559, centralni skladnišče 22-550, poslovalnica pri pošti 21-066, poslovalnica pri »Tromostovju« 22-551, poslovalnica »Paništvu« 20-498
Trgovsko podjetje »Suznje, Wolfova ul. direktor 20-042, komercialni oddelki 22-264, grobljinski oddelki za usnje, Trubarjeva 11 22-281, detajlni poslovalnici »Dunje« Trubarjeva 41 22-281, »Kroža« Trubarjeva 41 22-281, »Groslistni« oddelki za obutev »Gradisce« števil 10 tel 20-517
Trgovsko podjetje »Suznje, Wolfova ul. uprava direktor 22-521, komerc. oddelki 20-233, skladnišče, Mestni trg 21, 21-195, poslovalnice »Perilo« Miklošičeva 12 20-122, »Manona« Prešernov trg št 4, 21-572, »Moda« Nazorjeva 6 20-255, »Okras«, Copova 54, 21-149, »Vrvarna« Trubarjeva ul 31 20-441
Slovenija - Impex, trg agentura za izvoz in uvoz - Beethovncva 1/1 23-915
Spedičila - Ljubljana, podjetje za tuzemske in mednarodne transporte uprava Titova 33 tel 21-902, direktor 20-851, poslovna uprava Metelkova ul števil 1 tel 21-719, avtodisponenca tel 21-890, avtoagencija Srediska 1, 23-250

DANES IN JUTRI

Vabilo planincev! V četrtek, dne 18. febr. ob 19. uri v dvorani Sindikalnega doma (pri Jeleni) na Jesenicah občni zbor Planinskega društva Jesenice. Vljudno vabljeni vsi člani društva ter prijatelji planinstva. - Odbor
Noben drug preparat kakor kozmetična maska TEINT BELL v nekaj minutah ne napravi obraza svežega in mladostnega.

PREDAVANJA

O »Drhtenju (Flutter) na lopaticah« predaval ing. podpolkovnik Slobodan Kruščičanin v ponedeljek 15. t. m. ob 17. uri v dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Predavanje bo v okviru SAZU instituta za turbinske stroje. Vstop prost.

Ne pozabite kupiti srečke 51. kola Jugoslovanske loterije!

Zrebanje bo 23. februarja 1954 v Brčkem

GLEDALIŠČA

DRAMA - LJUBLJANA

Ponedeljek, 15. febr. ob 20: Hecht-Mac Arthur: »Prva stran«. Abonma red S dramski.
Torek, 16. febr.: Zaprti.
Sreda, 17. febr. ob 20: Hecht-Mac Arthur: »Prva stran«. Abonma F.
Četrtek, 18. febr. ob 20: Hochwälder: »Javni tožilec«. Abonma red B.

OPERA

Ponedeljek, 15. febr.: Zaprti.
Torek, 16. febr. ob 19.30: Baletni večer. Abonma red D.
Sreda, 17. febr. ob 19.30: Massenot: »Werther«. Gostovanje R. Franca. Abonma red H.
Četrtek, 18. febr. ob 19.30: Baletni večer. Abonma red C.
Petek, 19. febr. ob 19.30: Gounod: »Faust«. Zaključena predstava za ljubljansko garnizijo.
Sobota, 20. febr. ob 19.30: Foerster: »Gorenjski slavček«. Gostovanje R. Franca. Izven in za oodeželje.
Nedelja, 21. febr. ob 15: Puccini: »Madame Butterfly«. Izven in za podeželje.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaja
Torek, 16. febr. ob 20.30: J. B. Priestley: »Cas in Conwayevu«. Zaključena predstava za GT in TSS II.
Sreda, 17. febr. ob 20: J. B. Priestley: »Cas in Conwayevu«. Izven.
Četrtek, 18. febr. ob 20: Vilharjeve šaloigre - Večer v čitalnici. Zaključena predstava za TSS I.
Petek, 19. febr. ob 20: M. Chase: »Harvey«. Izven

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Ročne lutke
Resljeva cesta 28
Ponedeljek, 15. febr. ob 17: Gostovanje v Cerkljah pri Kranju.
Torek, 16. febr. ob 15: Gostovanje v Mavčičah na Sorškem polju; ob 17: Gostovanje v Zabnici.
Sreda, 17. febr. ob 15: Gostovanje v Smedniku.

RADIO

Dnevni spored za ponedeljek, 15. febr.

5.30-7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) - vmes od 5.35-5.45 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska - 5.50-6.00 Jutranja telovadba - 6.30 do 6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in radijski koledar - 6.50 Objava dnevnega sporeda - 7.00 Za gospodnje - 7.25-7.30 Poročila - 12.00 Opoldanski orkestralni spored - 12.30 Napoved časa, poročila, objava dnevnega sporeda in objave - 12.45 Zabavna glasba - 13.00 Pionirji: Kaj, zakaj, kako? - Radio pa: To, zato, tako! - 13.15 Pisan spored slovenskih narodnih in umetniških pesni - 13.50 Kulturni pregled: V Prešernovem tednu v Ravnah - 14.00 Zabavni zvoki - 14.30 Radijske reklame - 14.40 Mazurke in valčki - 15.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objave - 15.15 Zabavna glasba - 15.30 Solska ura za nižjo stopnjo: Pri Ribničanih (reportaža) - 16.00 V svetu opernih melodij - 17.00 Napoved časa in poročila - 17.10 Za ples in razvedrilo - 17.45 Iz kolektivov za kolektive - 18.00 Glasbeni mozaik - 18.25 Jezikovni pogovori - 18.40 Narodne pesni poje mešani zbor »Svobode« Ljubljanski zvon pod vodstvom Doreta Matula - 19.00 Radijski dnevnik in objave - 19.40 Zabavna glasba, vmes reklame in vremenska napoved - 20.00 Radijska univerza: Lev Modic: Problemi etike - 20.15 II. jugoslovanski radijski festival - 22.00 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan - 22.15-23.00 V plesnem ritmu: Sodelujejo: Plesni orkester Radia Ljubljana, trio Boodu Weed in Frank Sinatra z orkestrom Axel Stordahl in Harry James.

RADIO KOPER

Ponedeljek, 15. februarja 1954
11.30 Našim ženam - 14.30 S filmskega platna - 14.40 Slovenski vokalni ansambli pojejo (KUD »Prešeren« iz Kranja, Slov. vokalni kvintet, ženski zbor Radia Ljubljana, KUD »J. Moškič«, »Tine Rožanc« in »Fante in vase« - 17.00 Zabavne melodije in ritmi iz oper in filmov - 17.30 Narodne pesni iz Levča in Gruže - sodelujejo solisti in orkester Radia Beograd - 18.15 Pisan ponedeljkov glasbeni mozaik

CELJSKE VESTI

Gibanje prebivalstva v Celju od 1. do 8. februarja: Poročili so se: Jožef Vegi in Marija Pisko, Alojzij Solinc in Jožefa Pajk, Milko Kovčič in Jožefa Dimec, Franc Jakob in Matilda Meško, Erh Košin in Breda Verčar, Frančišek Pušnik in Jožefa Verbovšek, Franc Jager in Ivana Umek. - Umrli so: Amalija Sorre, Vincenc Mirnik, Marija Mesarič, Alenka Jaklič, Jožef Jerman, Ivan Reber, Martin Medvešek, Frančiška Cencelj, Marija Čedko, Martin Lednik, Peter Podvornik. - V tem času se je rodilo 31 dečkov in 28 deklic.

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE

Torek, 15. febr. ob 20: Peter Ustinov: »Ljubezem štirih polkovnikov«. - Abonma red Torek in Izven.
Petek, 19. febr. ob 15: Peter Ustinov: »Ljubezem štirih polkovnikov«. - Solski abonma.

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna
Ponedeljek, dne 15. februarja 1954: lekarna »Tabor«, Trg Revolucije 3.

RADIO

5.30-7.25 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 7.25-7.40 Zabavni zvoki - 7.40-7.45 Za naše gospodnje - 7.45 do 8.00 Koračnice in valčki - 8.00 do 8.10 Poročila in vremenska napoved - 8.10-8.30 Pohorski fantje poje in igrajo - 12.00-15.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 18.00-18.15 Samospjeve Heriberta Svetela poje sopranistka Anica Cepetova, pri klavirju avtor - 16.15-16.30 Edvard Elgar: Serenada v e-molu za godala - 16.30 do 16.45 Pregled domačih dogodkov, vremenska napoved in točen čas - 16.45-17.00 Zabavna glasba, vmes objave - 17.00-23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

KINO

PARTIZAN: Amer. film: »Samotna zvezda«.
UDARNIK: Ameriški film: »Steklena menažerija«.
POBREŽJE: Zaprti.
STUDENCI: Zaprti.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Ponedeljek, 15. febr.: Zaprti.

DROBNI OGLASI

RACUNOVODJO z daljšo prakso sprejememo takoj. Plača po dogovoru. Poznanje lesne stroje zaželjeno. - Kmetijska zadruga Ljub.o ob Savinji. 489
STARINSKE PREDMETE: steklene, keramične, srebrne, rezljane, steklen lestenec, vitrino, skrinjo, ure kupim. Ponudbe pod »Zbiralec« v upravo »Borbe«. 617
ADMINISTRATIVNO MOC, samostojno, in knjigovodkinjo-bilancistko, obe z daljšo prakso - iščemo za 31. marec. - Gostinsko turistično podjetje, Rimske toplice. C 13

Generator 105 kw

za istosmerni tok, 500 V, 210 A, 450 obratov v minuti, v popolnoma brezhibnem stanju, naprodaj. Glede prodaje se obrnite na tovarno električnih strojev »Rade Končar«, Zagreb, Falerovo šetališče 22.

INDUSTRIJA MOTORJEV

»RAKOVICA«
PRI BEOGRADU

kupi

HIDRAVLIČNO ZAVORO
ZA UGOTAVLJANJE UČINKA
MOTORJEV

z notranjim zgorevanjem znamke »Carl Schenck«, tipa U 1-10 do 30 ks pri 100 obratih v minuti ali U 1-13 do 40 ks pri 10.000 obratih v minuti, kakor tudi druge zavore raznih tipov z možnostjo merjenja do 800 ks pri 6000 obratih v minuti ali do 100 ks pri 3000 obratih v minuti. - Ponudbe s točnim opisom in tehničnim stanjem pošljite na gornji naslov. 794

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »SOČA«

Premiera ameriškega filma
Točno opol dne
Brez tednika
Predstave ob 16., 18. in 20. uri

KINO »UNION«: Amer. barvni film: »Ivanhoe«. Brez tednika. Predstave ob 16. in 20.
KINO »KOMUNA«: Avstrijski film: »Veruj v mene«. Tednik. Predstave ob 16. in 20.
KINO »SLOGA«: Amer. film: »Pohlepneži«. Tednik. Predstave ob 16. in 20.
Ob 10. uri matineja istega filma.
Predprodaja vstopnic od 9-11 in od 15 dalje.
KINO »TRIGLAV«: Angl. film: »Trenutek obupa«. Tednik. Zlati rudniki južne Afrike. - Predstavi ob 16 in 20.
Predprodaja vstopnic od 15 dalje.
Danes zadnjikrat.
KINO »ŠKAR«: Švicar. film: »Stirje v džipu«. Predstave ob 16. in 20.
Predprodaja vstopnic od 15 dalje.
CELJE: »UNION«: »Tajinstveni profesor«. - »DOM«: »Policaji in tatovi«.
BLED: Amer. barvna risanka: »Veselo in brez skrbi«.
KAMNIK: Švedski film: »Plesala je eno samo poletje«.

Državnim podjetjem, državnim kmetijskim podjetjem in delovnim združenjem

takoj prodamo

po ugodni ceni zaradi likvidacije vrtarstev:

KONJA, VPREŽNE VOZOVE, RAZNO ORODJE ZA POLJEDELSTVO, OPREME ZA KONJE.

Interesenti za nakup naj se javijo v podjetju »SVILA«, Maribor.

ŠČEKIČEV KOMENTAR

ZA

ZAVRŠNI RAČUN 1953

je izšel iz tiska

Komentar je v primeri z lanskim znatno razširjen in ilustriran

S KOMPLETNIM PRAKTIČNIM PRIMEROM LETNEGA ZAKLJUČKA

Komentar sta priredila Mihailo Ščekić in Marko Petrović.

Dobite ga v knjigarnah in neposredno pri

TEHNOLOŠKO-EKONOMSKEM BIROJU, Zagreb

Poštni predal 282 - Brzjavci: Tebiro

Bančni račun 408-T-161 Narodna banka Zagreb

244

KMETOVALCI!

TOVARNE SLADKORJA!

DRŽAVNA POSESTVA!

ZADRUGE!

TRGOVSKA PODJETJA!

Za pomladansko sezono si pravočasno zagotovite dušikovo gnojilo

apnenčev amonijakov soliter (NITROMONKAL)

Zahtevajte takoj potrebne količine pri

podjetju za uvoz in izvoz kemičnih proizvodov

HEMPRO

poslovalnici za kemizacijo kmetijstva

BEOGRAD, JOVANOVA 35

Cena je 11 dinarjev za kilogram franko vagon postaja kupca v 15-tonskih vagonih - Pakirano v peternih papirnatih vrečah z dvema bitumenskim vložkom - Dobava v februarju in marcu - V poštev prihajajo vse količine od vagona navzgor

Brzjavna naročila z označbo kupcev pošljite takoj na naslov:

HEMPRO-BEOGRAD

IZ NASIB KRAJEV

Skoraj 3 milijone bi potrebovali - kje naj jih dobe?

Dijaški dom v Postojni je slabo urejen, za njegovo ureditev bi morale skrbeti vse občine postojnskega okraja in sežanski okraj

Na zadnji seji občinskega ljudskega odbora v Postojni so govorili predvsem o socialno-zdravstvenih in kulturnih vprašanjih. Zdravstveni dom, ki je bil delno odprt junija lani, bo letos treba dokončati. Po načrtu bi bilo treba preurediti tudi Protituberkulozni dispanzer in izdelati načrte za šolsko polikliniko.

Posebno vprašanje so tudi podpre socialno šibkim, starim in onemoglim, ki se gibljejo od 800 do 1500 din mesečno, kar pa je vsekakor premalo. S tem si oskrbovavec ne more kupiti niti najnujnejše hrane, da o obleki in drugem niti ne govorimo. Če bi tem ljudem hoteli omogočiti samo skromno preživljanje, bi morale znašati podpore od 2000 do 3000 din mesečno. Seveda bi pa s tem zrastle proračun od sedanjih 600.000 din na 1.700.000 dinarjev. Tega pa občina ne zmora. Podjetja, kolikor jih je v občini, so sicer pripravljena prispevati nekaj za tako imenovani socialni fond občine, vendar pod pogojem, da jim tega ne bi šteli kot višek plač in ga tudi temu primerno obdavčili. Tega pa seveda občina sama ne more urediti.

V postojnski občini so težave tudi zaradi prosvetnih ustanov. Dijaškega doma, kjer prebiva okrog 100 dijakov, je končana le ena polovica, pa še ta ne popolnoma. Treba bi še bilo prepleskati okna in vrata, vstaviti parket, ograjo na stopniščih, urediti kopalnice itd. Dijaki spijo na deskah in slamnicah, kar je nehygienično. Obleke morajo imeti po kovčkih, ker ni garderobe in ne potrebnih omar. Učilnice niso opremljene, manjka pa v domu še marsikaj drugega. Kuhinja je v drugem poslopiju, precej daleč od doma. Tako morajo dijaki razen v šolo še trikrat na dan iz doma. Nekateri so tudi slabo oblečeni. Zato se čisto zgodi, da jedo samo enkrat na dan, zlasti v mokrem vremenu, ker ne marajo še enkrat hoditi v mraz in burjo. Kuhinja tudi ne ustreza higijenskim predpisom.

Da bi vsaj delno uredili najnujnejše, bi potrebovali najmanj 2.879.000 din. Tega postojnska občina sama ne bo zmogla, pomagati bodo morale tudi ostale občine, razen tega pa tudi postojnski okraj in seveda prav tako sežanski, saj stanujejo v domu tudi njihovi dijaki.

V Postojni bo treba misliti tudi na gradnjo nove gimnazije. Govori se celo o tem, da bodo morali ukiniti glasbeno šolo zaradi pomanjkanja prostora. Postojna, čeprav je središče, nima kulturnega doma. Sredi Postojne sicer stoji nekaj kulturnemu domu podobnega, vendar je urejen tako, da ga je nemogoče uporabljati, zlasti ne pozimi. S. L.

Te dni, ko je mraz malce popustil, se najbolj vneti ljubitelji belega športa, posebno še tisti, ki delajo načrte, kako bodo del dopusta izkoristili za smučanje, že kar boje, da ho sneg prehitro skopnel. — Na sliki je Poštarski dom na Pohorju, ki je s smučarji v bližnji okolici smučarjem prav priljubljen.

V zadrugah bodo ugodne spremembe

Kmetijske zadruge naj bi zaprle gostilne, saj le-te ne sodijo v njihovo dejavnost. Traktorje naj bi uporabljali le za kmetijska dela in ne za prevažanje

V Kočevju je bila 12. t. m. razširjena seja upravnega odbora OZZ Kočevje. Sklicana je bila predvsem zato, da bi se predstavnik zadrug seznanili z novimi gospodarskimi uredbami.

V razpravi je prišlo do zanimivih razpravljanih o posameznih členih nove uredbe, tako na primer katera zadruga bo imela svete in nekatere bodo še nadalje obdržale zbor zadrugnikov. Računajo, da bodo imeli svete v šestih zadrugah.

Dalje so govorili o združitvi KDZ Karlovica in Turjak s tamkajšnjimi kmetijskimi zadrugami, ki bodo v bodoče poslovale kot zadruga posestva pri omenjenih zadrugah.

Treba bo tudi urediti glede gostiln kmetijskih zadrug, ki ne

prinašajo nikakih koristi zadrugam. Dve gostilni kmetijske zadruge na Robu sta napravili v dveh letih samo 6000 din dobička. Med ljudmi je že globoko prodrla misel o predelavi lesa v finalne izdelke. Naloge kmetijskih zadrug bodo, da tudi v bodoče usmerjajo delo k izpolnitvi in razširitvi lesne predelovalne industrije in hišne domače obrti.

Predstavnikom zadrug je bilo naročeno, da je treba narediti za vsako podjetje, obrat, zadržno posestvo gospodarski predračun za leto 1954 in registrirati tiste obrate, ki morda še niso.

Na seji so tudi govorili, da je treba bolj varčevati s kmetijskimi stroji. Traktorje »Unimog« naj bi uporabljali samo za kmetijska dela, ne pa za vse mogoče vožnje.

PLODNI SKLEPI

Zagorje, 14. februarja. Danes je bila v Zagorju redna letna konferenca rudniškega komiteja Zagorje. Dospel je ni Lilo konferenca, ki bi bila tako plodna. Pred konferenco so izločili iz Zveze vse nedelavne članke.

V živahni razpravi o poročilih so se ustavili zlasti pri vprašanju izboljšanja politične in ideološke vzgoje posameznih članov. Obravnavali so tudi, toda ne dovolj delo v sindikatih in vprašanje rešitve problema zaposlitve poročenih žena v gospodarstvu, zlasti zato, ker imajo v Zagorju precej brezposelne mladi. Ne Krekpo je bilo poudarjeno, naj se komunisti vključijo v delo množične organizacije in društva, zlasti v Socialistično zvezo in Svobodo. Močno pa so kritizirali vse tiste, ki se delu odtegujejo. Konferenca je sprejela predlog sklepev, ki nakazujejo politično pomoč ljudskim odborom, organizacijam in društvom.

Bohinjska Bistrica, 14. febr. Danes dopoldne je bila v Bohinjski Bistrici občinska konferenca Zveze komunistov. Le-ta je pokazala, da

KUD »Josip Jurčič« slavi petletnico

Kulturno-prosvetno društvo »Josip Jurčič« v Trebnjem je slavilo 5. febr. 5-letnico. Četudi majhen jubilej, so ga vendar praznovali s kulturnim tednom, ki so ga zaključili s svečano akademijo. Z uspehom so uprizarili premiero Rdeče kaptice v režiji Vodopivčeve Rezke. Na svečani akademiji so dobili najzaslužnejši sodelavci spominske plakete. Lepo je bilo, da so se akademije udeležili vsi nekdanji sodelavci, ki žive sedaj v raznih krajih. Društvo je ustanovilo »Pavlinovo nagrado« v spomin na umrlega prosvetnega delavca in soustanovitelja društva Dolga Pavlina. Podeljevali jo bodo vsako leto na Prešernov dan. Letos jo je prejel Janez Gartner.

je organizacija Zveze komunistov v tej občini zlasti po zadnjem izrednem III. plenumu ZKJ napravila precejšen korak k nadaljnji uspešnosti. Iz vrst ZK so izključili vse škodljive elemente, ki so zavirali uspešno delo organizacije in blatiли njen ugled. Konferenca je ugotovila, da se člani Zveze komunistov niso dovolj poglabljali v gospodarsko problematiko občine. Rezultat tega je bil, da komunisti niso poznali svojih občinskih nalog in nalog v podjetju. Govora je bilo tudi o sprejemu novih mladih članov, ki jih danes v organizaciji sploh ni. Plodna razprava se je zaključila s sprejetjem pomembnih sklepov ki bo v marsikem vplivala na razvoj Zveze komunistov, predvsem pa bodo združili nekatere manjše in slabše organizacije v večje.

Ob zaključku je bil izvoljen nov občinski komitej ZK

Tovarna splošnega pohištva v Cerknici je opremljena s najmodernejšimi stroji. Uspela je predvsem s pohištvom iz mehkega lesa, katerega 80 % izvaja. Prodaja ga v Ameriko, Anglijo, Italijo, Francijo, Nemčijo in na Bliznji vzhod. Težave pa imajo v tovarni še vedno zaradi nekvalificiranih delavcev. Zato so sklenili, da bodo morali vsi delati strokovne izpite.

Z=A=D=N=J=E=V=E=S=T=I

PRED ZAKLJUČKOM BERLINSKE KONFERENCE

IN KAJ POTEM?

V Londonu napovedujejo naglo realizacijo evropske obrambne skupnosti in revizijo Churchillove vzhodne politike

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

London, 14. febr. V Londonu prevladuje danes mnenje, da je treba pokopati zadnje nade v uspeh berlinske konference, kolikor zadeva avstrijsko vprašanje. Edini sporazum, ki je še mogoč, bi utegnil biti dosežen glede konference petih sil o azijskih regionalnih vprašanjih. V smislu današnjih zahodnih predlogov računajo definitivno z zaključkom konference že v bližnjih dneh.

Spričo takega položaja se v Londonu vprašujejo, kaj bo z evropskimi vprašanji po konferenci. Molotov je v Berlinu očitno hotel preprečiti ponovno oborožitev Nemčije v okviru zahodnega sistema, hkrati pa so se — in to presojajo kot pozitivno znamenje — razčistili odnosi in osnovne pozicije Vzhoda in Zahoda. Po sodbi »Sunday Timesa« se glede na vse to sovjetska politika po Stalinovi smrti v bistve-

nih vprašanjih ni spremenila. Molotov je razbil celo Churchillove spekulacije z »novimi vidiki« sovjetske politike. Nemčija bo ostala še nadalje razdeljena. Izjalovili pa naj bi se bili tudi Ollenhauerjevi računi z združitvijo dežele, celo za ceno evropske obrambne skupnosti.

Spričo tega pričakujejo, da bo pomnil zaključek v Berlinu pričetek intenzivnih razgovorov na Zahodu za realizacijo te skupnosti. Pričakujejo pa tudi, da bo Churchill revidiral svojo koncepcijo o neposrednih stikih z Moskvijo. Dušan Blagojevič

Varnostni sistem na Srednjem vzhodu

Izjava Mohameda Alija o bližnji pogodbi s Turčijo

Karači, 14. febr. (R). Pakistanski ministri predsednik Mohamed Ali je danes izjavil, da računa v kratkem s podpisom politične, gospodarske in kulturne pogodbe s Turčijo. Se prej bosta obe vladi objavili skupno deklaracijo, v kateri se bosta izrazili za tak sporazum.

Pogodba naj bi pomenila osnovno varnostnega sistema na Srednjem vzhodu, v katerega naj bi bila pozneje pritegnjena še Iran in Irak. Njegova glavna naloga naj bi bila obramba Perzijskega zaliva. Za to ceno so ZDA pripravljene vojaško podpreti vse štiri države in jim tudi dovoliti, da same brez ameriškega nad-

zorstva razporedijo in uporabijo napovedano pomoč. Ko bi se odnosi med Zahodom in arabskimi deželami izboljšali, bi se tudi slednje priključile temu varnostnemu sistemu.

Kairo, 14. febr. (R). Tu so bila danes napovedana trgovinska pogajanja s SZ. Egipt je pripravljen dobiti SZ ustrezne množine bombaža v zamenjavo za nafto. Blagovni promet naj bi dosegel za vsako stran vrednost 19 milijonov funtov. Hkrati se Egipt pripravlja na podobna pogajanja tudi z Romunijo.

IVEKOVIČEVI RAZGOVORI
Berlin, 14. febr. (Tanjug). Jugoslovanski pooblaščenec opazovalec na berlinski konferenci veleposlanik Iveković je navezal v zadnjih dneh vrsto stikov z nemškimi politikmi. Sestal se je s predsednikom zahodnoberlinske frakcije krščansko-demokratske unije Lemerjem, s predsednikom zahodnonemške socialno-demokratske stranke Erichom Ollenhauerjem, predsednikom berlinske socialno-demokratske organizacije Neumannom in drugim socialno-demokratskimi prvaki.

Pritisk na Luang Prabang popustil

Pleven v Luang Prabangu in ob ustju Rdeče reke

Saigon, 14. febr. (R). Francoski obrambni minister Pleven je bil danes v Luang Prabangu. Bil je pri laškem ministru predsedniku in francoskem poveljniku vojske v Laosu. Ogledal si je tudi utrube severno od mesta. Popoldne je odpotoval v Hanoi

in bo jutri pregledal francoske postojanke ob ustju Rdeče reke.

Poročilo francoskega poveljstva o položaju na bojišču prav, da je danes francosko topništvo dalo kakšnih 10 km severno od Luang Prabanga pregledalo manjše izvidniške oddelke izpred francoskih postojank. Glavni del 308. vietnamske divizije, ki je pretekli teden skozi džunglo od severa prodrla proti Luang Prabangu, pa je še zmeraj kakšnih 80 km od daljen od mesta. Kaže, da so Vietnamci ustavili prodiranje ne le proti Luang Prabangu, ki jim je le spričo velike škode, ki jim jo je prizadejalo francosko letalstvo, ki je bombardiralo njihova skladišča in zveze v zaledju, marveč tudi spričo francoskih diverzantskih operacij v njihovem zaledju. Bataljon francoskih padalcev je v pretekli noči zavzel neko opozorišče 140 km od Luang Prabanga. Kaže, da se namerava vietnamska ofenziva sedaj okreniti proti Dien Bien Fuju, okrog katerega se druge vietnamske čete.

V srednjem Laosu so Francozi zavzeli Makve v bližini Takheka, ki so ga Vietnamci zavzeli pretekli teden. Na Anamski vzhodni planoti so Francozi začeli napadati nasprotne postojanke pri Pleikuju.

Zaključki vseučiliške konference

Beograd, 14. februar. (Tanjug). Danes se je zaključila vseučiliška konferenca, na kateri so se zbrali zastopniki iz vse države. Sprejeta je bila vrsta zaključkov. Konferenca zahteva čimprej zakon o vseučiliščih. Po njenih načrtih naj bi vseučilišča in visoke šole

postali samoupravne ustanove s posebno imovino in lastni upravi in pod družbeno kontrolo.

Dalje terja nemudno revizijo učnih načrtov, ki naj se vskladijo s splošnim razvojem znanosti in s stvarnimi potrebami in deželi. Zaradi boljše študentske kadra na visokih šolah zahteva reorganizacijo srednje šole. Konferenca se je zavzela tudi za omejitve učnih programov in za študije po diplomah, da bi se študij na visokih šolah lahko skrčil. Vseučiliščem in visokim šolam naj bi se zagotovila večja sredstva za nabavo študentskega materiala iz tujine ter priznala ingerenca v vprašanju specializacije študentov v tujini. Konferenca se je končno zavzela za ureditev socialne in zdravstvene zaščite študentov.

BODO JESENISKI TABORNIKI KOS NALOGAM?

Delo jesenskih tabornikov, ki delujejo v okviru rodu »jeklarjev«, je postalo zadnja leta zelo vidno, saj so jeseniški taborniki v vsej Sloveniji eni najboljših. To potrjujejo njihova redna taborjenja, še bolj pa organizacijska ureditev zadnja leta. Njihovo dosedanje delo predvsem pa do leta minulega leta, zasili javno pohvalo. Minulo leto so organizirali dva tabora v Dolenskih Toplicah, tri kolonije na Planini pod Golico, prvi polovinski tabor udeležili so se tudi tabora v Slavoniji ter tabora na Ohridu v Makedoniji. Vsega je taborilo v minulemu letu 189 jesenskih tabornikov.

Jeseniški taborniki pa vedo, da so dolžni svojo organizacijo še izpopolniti in izobraževati članstvo ne le iz knjig, temveč tudi s pomočjo dela in življenja. Na nedavni redni letni skupščini so sprejeli več sklepov, s katerimi se bodo uvrstili med najboljše tabornike v Sloveniji. V to, da ne bi sklepev izvirali, more podvo-

miti le, kdor ne pozna dejavnosti jesenskih tabornikov in močne volje starešine Franca Culkarja, ki je ustanovitelj rodu »jeklarjev« na Jesenih in eden najdelavnejših v taboriški organizaciji. Velikim nalogam bodo jeseniški taborniki toliko lažje kos, ker prejemajo z ozirom na priznano delovanje moralno kakor tudi materialno podporo s strani ljudskega odbora mestne občine Jesenice. Železarne Jesenice, sindikata SZDL, starošinske uprave v Ljubljani in drugih ustanov in organizacij

Knjigovodje so zaprile

V četrtek dopoldne je na sedežu OLO Gorica zaprile blizu 265 knjigovodje, podjetji, uradov in ustanov iz vse Gorice. Potem ko so navzoči knjigovodje podpisali prisego, da bodo svojo službo vestno opravljali, skrbeli za pravilno izvajanje gospodarskih in finančnih predpisov in da bodo pri delu stalno gledali na koristi gospodarske organizacije in družbene skupnosti, je o njihovi odgovornosti za dobro in pravilno gospodarjenje govoril predsednik Gospodarskega sveta OLO Gorica Milan Vizintin. M.

Lepa slovenska vasica Vince pri Sodražici je prestala veliko preizkušnjo v temnih dneh naše zgodovine v poletju 1944, ko jo je barbarsko napadel, zasul z bombami — rušilnimi in zaigalnimi — nemški avion. Vas je bila skoraj popolnoma uničena in le redke hiše so ostale cele. Ljudje so ostali brez vsega, bost in gošč, še sreča, da so ostali živi. Po prvih dneh razdejavanja so začeli ljudje misliti, da obnove svoje domove. Takratni rajnski odbor je šel nesrečnemu na roko, kolikor je mogel. Odobril jim je večje količine desek iz zaplenjenega lesnega skladišča in žage Pavle Luštin iz Vico. Ljudje so si s temi deskami vsaj za silo pokrili požgane domove.

Leta s potekala. Medtem je bila zaplenjena lastnina Luštinov vrnjena, k čemur so ji pripomogli vaščani. Minuli mesec je sedem gospodarjev na Vincah dobilo poziv, da morajo v toliko in toliko dneh plačati toliko in toliko Luštinovi za deske, ki so si jih »prilastili« iz njene žage v vojnem času. Luštinova si je najela advokata, ki bo mesto nje isticjal »njene« dolgove, ki so nastali med vojno. Za kubik večina slabih desek je postavila »skromno« ceno 12.000 din.

Pogorelec pa menijo, da deske ob tistem času, ko so jih prejeli pogorelci, niso bile njene. Med ljudmi si našel upravičene pripombe: »Če ima kdo pravico terjati plačilo za te deske, jo ima država — ljudska oblast, ki je te deske dodela iz svojega. Mi smo to oblast že tedaj priznavali za edino zakonito, se zanjo borili, bili v internaciji in zato so nam takrat, leta 1944, Nemci in belogardisti po-

B R A L C I N A M P I S E J O

„Neplačani dolgovi“

S kakšno pravico terja Pavla Luštin pogorelece in jih toži pred sodiščem?

Zgal vas. Če Luštinova takratne ljudske oblasti ni priznavala, je priznavala pač okupatorja. To lahko povzamemo iz tega, da je v času, ko so bile Vince pod »okriljem in varstvom« okupatorja, kupčevala z lesom. To je bilo tudi vzrok, da je takratna ljudska oblast zaplenila njeno premoženje, pa čeprav samo začasno.

Med ljudmi je slišati, da je pozvala Luštinova tudi vaščane iz Brež, Jurjevce in Kota za plačilo desk. Ti

dolgovi znašajo pa kar več milijonov dinarjev. Z nekaterimi dolžniki se je ne tih pobotala.

No, tožba se je že začela. Prva slika te drame se je začela v Kočevju in kakor smo zvedeli, bo najbrž nadaljevanje za »težke« dolžnike, tiste, ki dolgujejo nad 100.000 din, na okrožni sodišču v Novem mestu. Če za neklučimo: Niti malo ne dvomimo, da ne bi tudi tokrat zmagala pravica.

Še o „nesreči, ki se lahko zgodi v Novem mestu“

Na notico, objavljeno pod naslovom »Novemu mestu se lahko zgodi nesreča«, ki smo jo objavili v našem listu 13. februarja, smo od upravnega odbora trgovskega podjetja »Zeleznina« v Novem mestu dobili naslednje pojasnilo:

Trgovsko podjetje »Zeleznina« v reanici trguje med ostalim tudi s strelivom in kisikom. Strelivo ima pripravljeno v posebej za to zgrajenem in oblastno dovoljenem skladišču (bunkerju) v okolici Zabe vasi proti Gorjancem, približno 3 kilometra laven mesta Kakraškoli namigavane na nesrečo, porušitev kandiškega mostu itd. s tem v zvezi ni na mestu, ker streliva podjetje v mestu sploh nima.

Kisikove jeklenke so res bile v skladišču podjetja na Sukijetovi cesti št. 1. Če bi v stavbi podjetja nastal požar, ki se lahko zgodilo, da bi od vročine razgrte jeklenke eksplo-

dirale. Da se kaj takega ne bi pričelo, je podjetje v zvezi s skladiščem v Zagrebu zadnje posliko jeklenk že vakladiralo v svojem drugem skladišču na Sukijetovi cesti 6, kjer je blago zavarovano pred vsakim požarom. Pripominjamo, da so jeklenke jeklenke tudi ostala trgovskiskovke jeklenke, ki so v reanici slika podjetja po Sloveniji (primer Kranj, Celje, Maribor itd.) in običajnih skladišč sredi prometnih in običajnih krajev. Dostaj nismo beležili nesreče s kisikom, ker na to trgovsko blago pazimo kakor zabojnik predpis.

Pripominjamo, da nautzor naš pridajo in skladiščem streliva vestne opravljajo organi javne varnosti katerim je znano, da je vsa količina streliva v bunkerju izven Zabe vasi. Podjetje »Zeleznina« je v reanici kupilo zemljišče za zgraditev novih skladišč, ki jih namerava graditi v bližnji kandiške postaje, takoj ko bo dobilo potrebne kredite.